

وزارت معارف

معینیت تضمین کیفیت

ریاست امتحانات معیاری و ارزیابی نتایج تعلیمی

گزارش تحلیلی نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز

صنف دهم معارف شهر کابل - ۱۴۰۴

نمودار اوسط کل یادگیری شاگردان صنف دهم مکاتب امارتی معارف شهر کابل

34.42

تعلیم و تربیه
اسلامی

اوسط یادگیری

34.42

22.08

ریاضی

22.08

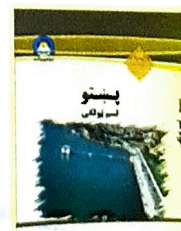
20.4

کیمیا

20.4

31.83

زبان اول

31.83

27.18

اوسط کل

27.18

عنوان	گزارش تحلیلی نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز صنف دهم معارف شهر کابل - ۱۴۰۴
نوع امتحان	امتحان سالانه
اداره مربوط	وزارت معارف / معینیت تضمین کیفیت
اداره مسوول	ریاست امتحانات معیاری و ارزیابی نتایج تعلیمی
ادارات همکار	بورد امتحانات، ریاست معارف شهر کابل و آمریت های معارف
اسناد حمایتی	لایحه منظور شده بورد امتحانات، پلان منظور شده تطبیق تدریجی امتحانات معیاری یکسان و متمرکز توسط رهبری وزارت معارف
مضامین	تعلیم و تربیه اسلامی، ریاضی، کیمیا، زبان اول
حوزه های تعلیمی	حوزه های ۱۶ گانه تعلیمی
محل های برگزاری امتحانات	۳۰ محل
تعداد مکاتب امارتی	۱۲۱ باب
تعداد مکاتب خصوصی	۵۵۴ باب
مجموع مکاتب امارتی و خصوصی	۶۷۵
مجموع شاگردان صنف دهم مکاتب امارتی	۲۶۸۳۶ تن
مجموع شاگردان صنف دهم مکاتب خصوصی	۱۱۰۳۰ تن
مجموع شاگردان امارتی و خصوصی	۳۷۸۶۶ تن
کامیاب	۳۱۰۳۲
ناکام	۶۸۳۴

تطبيق امتحانات معیاری یکسان و متمرکز یک تجربه جدید و موفق در نظام تعلیمی کشور می باشد. در این باره امتحانات سازی امتحانات به صورت یکسان و متمرکز برای نخستین بار توسط محترم الحاج مولوی عبدالخالق معین صاحب تضمین کیفیت، بر اساس پلان تطبیق تدریجی امتحانات یکسان و متمرکز توسط ریاست امتحانات معیاری و ارزیابی نتایج تعلیمی تهیه و بعد از تائیدی بورد امتحانات توسط جلسه رهبری وزارت معارف منظور گردید.

مطابق پلان منظور شده، امتحانات سالانه ۱۴۰۴ صنف دهم مکاتب امارتی و خصوصی معارف شهر کابل در مضامین تعلیم و تربیه اسلامی، ریاضی، کیمیا و زبان اول به صورت یکسان و متمرکز در ۳۰ محل برگزار گردید. سوالات امتحان توسط متخصصین و اعضای علمی ریاست امتحانات معیاری مطابق اهداف و محتوای نصاب تعلیمی از بانک سوالات انتخاب و بعد از پروسه چاپ با حفظ محرمت در صندوق های رمزگزاری شده جایاگردید. سوالات امتحان هر مضمون در روز امتحان به محل برگزاری امتحانات انتقال و در حضور داشت هیئت نظارت از تطبیق امتحانات از صندوق ها بیرون و به شاگردان توزیع گردید. به هدف شفافیت، عدالت و اعتبار نتایج امتحانات کمیته های سه گانه (کمیته تطبیق امتحانات، کمیته نظارت از برگزاری امتحانات و کمیته نمره دهی پارچه های امتحان) متشکل از ریاست های عضو بورد امتحانات و آمریت حوز های تعلیمی ایجاد گردید، کمیته های متذکره پروسه امتحانات را از شروع الی ختم پروسه نظارت نمودند. نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز توسط ریاست امتحانات معیاری به صورت کمی و کیفی مورد تحلیل قرار گرفت. یافته های تحلیل علمی نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز به صورت کمی و کیفی نشان می دهد که:

یافته های تحلیل کمی نتایج امتحانات:

- اوسط کل نمرات شاگردان مکاتب امارتی از ۶۰ نمره امتحان سالانه در ۴ مضمون ۲۷،۱۸ می باشد؛
- اوسط کل نمرات شاگردان مکاتب خصوصی از ۶۰ نمره امتحان سالانه در ۴ مضمون ۲۹،۴۲ می باشد؛
- از مجموع ۲۶۸۳۶ شاگردان مکاتب امارتی ۶۱،۲۲ فیصد یعنی ۱۶۴۲۸ تن در امتحانات سالانه کامیاب شده اند؛
- از مجموع ۱۱۰۳۰ تن شاگردان مکاتب خصوصی ۶۴،۸۲ فیصد یعنی ۷۱۱۶ تن در امتحانات سالانه کامیاب شده اند.

یافته های تحلیل کیفی عملکرد شاگردان:

- از مجموع ۲۶۸۳۶ تن شاگردان مکاتب امارتی ۱،۸۸ فیصد شاگردان در ردیف (الف)، ۷،۳۸ فیصد شاگردان در ردیف (ب)، ۱۵،۳۹ فیصد شاگردان در ردیف (ج)، ۳۶،۵۷ فیصد شاگردان در ردیف (د) و ۳۸،۷۸ فیصد شاگردان در ردیف (ه) یعنی ناکام قرار دارند.
- از مجموع ۱۱۰۳۰ تن شاگردان مکاتب خصوصی ۳،۹۹ فیصد شاگردان در ردیف (الف)، ۱۲،۵۹ فیصد در ردیف (ب)، ۱۹،۵۵ فیصد در ردیف (ج)، ۲۸،۶۹ فیصد، در ردیف (د) و ۳۵،۱۸ فیصد دیگر در ردیف (ه) یعنی ناکام قرار دارد.
- از مجموع ۱۲۱ باب مکتب امارتی، ۵،۷۸ فیصد در ردیف (ج) حالت متوسط، ۷۴،۳۸ فیصد در ردیف (د) حالت ضعیف و ۱۹،۸۴ فیصد مکاتب در ردیف (ه) یعنی بسیار ضعیف قرار دارد. و هیچکدام از مکاتب امارتی در ردیف (الف) حالت مطلوب و ردیف (ب) حالت خوب قرار ندارد.
- از مجموع ۵۵۴ باب مکاتب خصوصی ۱،۴۴ فیصد مکاتب در ردیف (ب) حالت خوب، ۱۴،۶۲ فیصد در ردیف (ج) حالت متوسط، ۶۹،۶۷ فیصد در ردیف (د) حالت ضعیف و ۱۴،۲۵ فیصد مکاتب در ردیف (ه) حالت بسیار ضعیف یعنی ناکام قرار گرفته اند.

واژگان کلیدی: اوسط یادگیری - کیفیت تعلیمی - تحلیل نتایج - امتحان - شاگردان - مکاتب

فهرست مطالب

۱	معلومات عمومی	
ب	چکیده	
۱	بخش اول	
۱	کلیات	
۱	مقدمه	
۲	اهداف گزارش	
۲	اهمیت	
۲	شیوه اجرا	
۵	بخش دوم	
۵	تحلیل کمی نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز	
۵	الف: تحلیل کمی نتایج امتحانات معیاری مکاتب امارتی	
۶	ب: تحلیل کمی نتایج امتحانات معیاری مکاتب خصوصی	
۷	ج: تحلیل مقایسوی نتایج امتحانات مکاتب امارتی و خصوصی	
۸	د: تحلیل مقایسوی اوسط یادگیری به سطح حوزه های تعلیمی	
۱۰	بخش سوم	
۱۰	تحلیل کیفی نتایج امتحانات	
۱۰	۱- تحلیل کیفی نتایج امتحانات مکاتب امارتی	
۱۰	۱-۱- تحلیل کیفی شاخص موجودیت و کمبود بودن معلم و رابطه آن با نتایج یادگیری	
۱۲	۱-۲- تحلیل شاخص کیفی تدریس مطابق رشته و خلاف رشته و رابطه آن بر نتایج یادگیری	
۱۴	۱-۳- شاخص کیفی درجه تحصیل معلم و رابطه آن با نتایج یادگیری شاگردان	
۱۶	۱-۴- شاخص تحلیل کیفی فیصدی تطبیق نصاب تعلیمی و رابطه آن با نتایج یادگیری شاگردان	
۱۶	۲- تحلیل کیفی امتحانات مکاتب خصوصی	
۱۷	۲-۱- تحلیل شاخص کیفی تدریس مطابق رشته و خلاف رشته	
۱۸	۲-۲- تحلیل کیفی شاخص درجه تحصیل معلم	
۱۹	بخش چهارم	
۱۹	ارزیابی کیفی عملکرد مکاتب امارتی و خصوصی بر اساس اوسط یادگیری	
۱۹	۱- ارزیابی کیفی عملکرد مکاتب امارتی نظر به اوسط کل نمرات	
۲۰	۲- ارزیابی کیفی عملکرد مکاتب خصوصی نظر به اوسط کل نمرات	
۲۱	۳- ارزیابی کیفی عملکرد شاگردان مکاتب امارتی نظر به نمرات امتحان سالانه	
۲۲	۴- ارزیابی کیفی عملکرد شاگردان مکاتب خصوصی نظر به نمرات امتحان سالانه	
۲۳	۵- معرفی شش باب مکتب برتر امارتی	
۲۴	۶- معرفی شش باب مکتب برتر خصوصی	
۲۵	۷- معرفی مکاتب برتر امارتی نظر به اوسط نمرات مضامین ریاضی و کیمیا	
۲۵	۸- معرفی مکاتب برتر خصوصی نظر به اوسط نمرات مضمون ریاضی	
۲۵	۹- معرفی مکاتب برتر خصوصی نظر به اوسط نمرات مضمون کیمیا	
۲۶	بخش پنجم	
۲۶	نتیجه گیری	
۲۶	۱- یافته های تحلیل کمی نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز	
۲۶	الف: اوسط یادگیری شاگردان مکاتب امارتی	

- ب: اوسط يانگيرى شاگردان مکاتب خصوصى ۲۶
- ج: درصد کاميابى شاگردان مکاتب امارتى ۲۶
- د: درصد کاميابى شاگردان مکاتب خصوصى ۲۶
- ۲- يافته هاى تحليل كیفى نتايج امتحانات معيارى يکسان و متمرکز: ۲۷
- الف: يافته هاى تحليل كیفى مکاتب امارتى ۲۷
- ب: يافته هاى تحليل كیفى مکاتب خصوصى ۲۷
- ۳- اثرات و پيامدهاى مثبت و محسوس برنامه ۲۸
- بخش ششم ۲۹

چالش ها و پيشنهادهات اصلاحى ۲۹

چالش ها ۲۹

پيشنهادهات ۳۰

بخش اول

کلیات

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيد المرسلين و على آله و اصحابه اجمعين.

مقدمه

امتحانات معیاری یکسان و متمرکز مهمترین و کاربردی ترین ابزار سنجش میزان تحقق اهداف آموزشی و کیفیت تعلیمی برای نظام های آموزشی می باشد. امتحانات معیاری معلومات دقیق و معتبر از سطح یادگیری و کیفیت تعلیمی را در اختیار مقامات رهبری و برنامه ریزان ارشد نظام تعلیمی قرار می دهد و زمینه را برای پلان گذاری و بهبود کیفیت تعلیمی فراهم می سازد.

رهبری وزارت معارف افغانستان و بورد امتحانات، به هدف ارتقای کیفیت تعلیمی و سنجش دقیق میزان یادگیری شاگردان به سطح ملی، پلان تطبیق تدریجی امتحانات معیاری یکسان و متمرکز را منظور نمود. مطابق این پلان، امتحانات سالانه مضامین (تعلیم و تربیه اسلامی، ریاضی، کیمیا و زبان اول) صنف دهم مکاتب امارتی و خصوصی معارف شهر کابل در سال ۱۴۰۴ به شکل یکسان و متمرکز برگزار گردید و الی ۱۴۰۸ امتحانات صنف (۱۰ - ۱۱ - ۱۲) مکاتب امارتی و خصوصی برنامه تعلیمات عمومی در سراسر افغانستان به شکل یکسان و متمرکز برگزار خواهد گردید.

سوالات امتحان، مطابق اهداف و محتوای نصاب تعلیمی در سطوح مختلف یادگیری از بانک سوالات انتخاب و بعد از تأییدی کمیته علمی با حفظ محرمانیت چاپ گردید. سوالات امتحان مطابق احصائیه دقیق شاگردان حوزه های تعلیمی در صندوق ها جایجا و مهرولاک شد، سوالات هر مضمون در روز امتحان به محل های برگزاری امتحانات حوزه های مربوطه انتقال گردید. امتحانات مطابق تقسیم اوقات واحد به صورت همزمان در ۳۰ محل برگزار گردید. به هدف شفافیت و اعتبار نتایج امتحانات، کمیته نظارت از امتحانات متشکل از اعضای علمی ریاست های عضو بورد امتحانات ایجاد گردید که از چگونگی برگزاری امتحانات و پروسه نمره دهی نظارت نمودند.

نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز توسط ریاست امتحانات معیاری و ارزیابی نتایج تعلیمی به صورت کمی مورد تحلیل قرار گرفت. به هدف تحلیل کیفی نتایج امتحانات و شناسایی عوامل تاثیرگذار بر یادگیری شاگردان ابزار معیاری در شاخص های (موجودیت معلم، کمبود معلم، تدریس مطابق رشته، تدریس خلاف رشته، درجه تحصیل معلم و فیصدی تطبیق نصاب تعلیمی) تهیه گردید. کارشناسان و اعضای علمی ریاست امتحانات معیاری به همکاری آمرین حوزه های تعلیمی معلومات مورد نظر در شاخص های فوق را از تمامی شعبات صنف دهم مکاتب امارتی و ۳۲ باب مکتب خصوصی جمع آوری نمودند.

معلومات جمع آوری شده در شاخص های فوق به صورت علمی تجزیه و تحلیل گردید و رابطه آن با سطح یادگیری و کیفیت تعلیمی به صورت کیفی ارزیابی گردید.

اهداف گزارش

- شریک سازی نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز با مقامات رهبری و مراجع مربوطه؛
- معیاری سازی سیستم امتحانات در نظام تعلیمی کشور؛
- تحلیل کمی و کیفی نتایج امتحانات و شناسایی عوامل تاثیرگذار بر یادگیری شاگردان؛
- شناسایی نکات قوت و ضعف پروسه یادگیری و یاد دهی؛
- بهبود کیفیت تعلیمی و ارتقای سطح یادگیری شاگردان؛
- ارائه پیشنهادات اصلاحی برای بهبود کیفیت تعلیمی.

اهمیت

امتحانات معیاری یکسان و متمرکز مهمترین ابزار سنجش کیفیت تعلیمی و تحقق اهداف آموزشی برای نظام های تعلیمی می باشد.

امتحانات معیاری یکسان و متمرکز معلومات دقیق و معتبر از سطح یادگیری و کیفیت تعلیمی را در اختیار برنامه ریزان ارشد نظام های تعلیمی قرار می دهد و زمینه را برای پلان گذاری، اصلاح برنامه های آموزشی و بهبود کیفیت تعلیمی فراهم می سازد. در نبود اطلاعات دقیق و معتبر از سطح یادگیری و کیفیت تعلیمی، پلان گذاری، اصلاح برنامه های آموزشی و شناسایی نکات قوت و ضعف پروسه یادگیری و یاد دهی بسیار دشوار خواهد بود.

ضرورت

سیستم فعلی امتحانات وزارت معارف با چالش های زیاد مواجه می باشد، سوالات امتحان معیاری نمی باشد، سوالات امتحان تمامی محتوای درسی را شامل نیست، نتایج امتحانات از اعتبار و شفافیت زیاد برخوردار نیست. با توجه به چالش های فوق ضرورت است که سیستم امتحانات در نظام تعلیمی کشور معیاری گردد و نتایج امتحانات به هدف تحلیل وضعیت از شفافیت و اعتبار لازم برخوردار باشد.

شیوه اجرا

• تهیه پلان تطبیق

پلان تطبیق امتحانات معیاری یکسان و متمرکز توسط ریاست امتحانات معیاری تهیه و بعد از تائیدی کمیته تخنیکی، به جلسه رهبری مورد امتحانات ارائه گردید و بعد از تائیدی رهبری مورد امتحانات جهت منظوری به رهبری وزارت معارف پیشنهاد و از جانب رهبری وزارت معارف منظور گردید. مطابق پلان تطبیقی منظور شده، امتحانات صنف دهم مکاتب امارتی و خصوصی برنامه تعلیمات عمومی به صورت تدریجی از صنف دهم معارف شهر کابل در سال ۱۴۰۴ شروع و الی سال ۱۴۰۸ امتحانات صنف (۱۰-۱۱-۱۲) مکاتب تعلیمات عمومی را به سطح افغانستان تحت پوشش قرار خواهد داد.

• پروسه نمره دهی

به منظور شفافیت و عدالت در پروسه نمره دهی، کمیته نمره دهی به سطح ۱۶ حوزه تعلیمی ایجاد گردید. پروسه نمره دهی مطابق کلید جوابات در ۴ روز کاری به انجام رسید.

پروسه نمره دهی، در حضور داشت نمایندگان ریاست های عضو بورد امتحانات (اعضای علمی انکشاف مسلکی، اعضای علمی انکشاف نصاب، اعضای علمی مرکز ساینس و اعضای علمی انکشاف مسلکی حوزه های تعلیمی) به گونه شفاف و عاری از هرگونه تخطی و تقلب صورت گرفت. شقه های مکاتب تو سط اعضای کمیته نمره دهی ترتیب و بعد از امضاء اعضای کمیته نمره دهی، اعضای نظارت از پروسه نمره دهی و آمر حوزه تعلیمی مربوط، کاپی آن به ریاست امتحانات معیاری و اصل آن به مکاتب مربوط ارسال گردید.

بخش دوم

تحلیل کمی نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز

هدف از تحلیل کمی نتایج امتحانات، بیان حالت موجود و آرایه نتایج به صورت توصیفی و عددی می باشد. تحلیل کمی نتایج امتحانات، سطح یادگیری شاگردان صنف دهم معارف شهر کابل را در مضامین تعلیم و تربیه اسلامی، ریاضی، کیمیا و زبان اول به سطح مکاتب، حوزه های تعلیمی، مکاتب امارتی و خصوصی به صورت مقایسوی بیان نموده است

الف: تحلیل کمی نتایج امتحانات معیاری مکاتب امارتی

در این بخش نتایج امتحانات معیاری صنف دهم مکاتب امارتی معارف شهر کابل به صورت کمی تحلیل گردیده و اوسط یادگیری به سطح مضامین (تعلیم و تربیه اسلامی، ریاضی، کیمیا و زبان اول) و به سطح کل بیان گردیده است.

تحلیل کمی نتایج امتحانات معیاری مکاتب امارتی نشان می دهد که:

- اوسط یادگیری شاگردان در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی ۳۴،۴۲، در مضمون ریاضی ۲۲،۰۸، در مضمون کیمیا ۲۰،۴ و در مضمون زبان ۳۱،۸۳، از ۶۰ نمره امتحانات سالانه می باشد.
  - اوسط کل یادگیری شاگردان در ۴ مضمون ۲۷،۱۸ از ۶۰ نمره امتحان سالانه بیان گردیده است که از محاسبه ۱۰۰ فیصد ۴۵،۳ فیصد یادگیری را نشان می دهد.
- نتایج امتحانات معیاری سطح یادگیری و کیفیت تعلیمی شاگردان مکاتب امارتی را در مضامین تعلیم و تربیه اسلامی و زبان اول در ردیف (د) یعنی در حد ضعیف و در مضامین کیمیا و ریاضی در ردیف (ه) یعنی در حد بسیار ضعیف - غیر قابل قبول نشان داده است.

عملکرد ضعیف شاگردان در مضامین تعلیم و تربیه اسلامی و زبان اول و عملکرد بسیار ضعیف شاگردان در مضامین ریاضی و کیمیا نشان دهنده مشکلات شدید تعلیمی و چالش های عمیق یادگیری به خصوص در مضامین ساینس و ریاضی می باشد. این وضعیت برای آینده تعلیمی نگران کننده و قابل پیگیری جدی می باشد.

کمبود معلم، تدریس خلاف رشته، فیصدی پایین تطبیق نصاب تعلیمی، کمبود تجهیزات و غیر فعال بودن لابراتوار در اکثر مکاتب امارتی از مهمترین عوامل ضعف یادگیری شاگردان در مکاتب امارتی می باشد.

ب: تحلیل کمی نتایج امتحانات معیاری مکاتب خصوصی

در این بخش نتایج امتحانات معیاری مکاتب خصوصی در مضامین تعلیم و تربیه اسلامی، ریاضی، کیمیا و زبان اول به صورت کمی و توصیفی تحلیل شده است.

تحلیل کمی نتایج امتحانات معیاری مکاتب خصوصی نشان می دهد که:

- اوسط یادگیری شاگردان صنف دهم مکاتب خصوصی در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی ۳۷،۱۱، در مضمون ریاضی ۲۳،۳۲، در مضمون کیمیا ۲۱،۷۳ و در مضمون زبان اول ۳۵،۵ از ۶۰ نمره امتحان سالانه می باشد.
- اوسط کل یادگیری در ۴ مضمون ۲۹،۴۲ از ۶۰ نمره امتحان سالانه می باشد که از محاسبه ۱۰۰ فیصد، ۴۹،۳۳ فیصد اوسط یادگیری را نشان داده است.

نتایج امتحانات معیاری، سطح یادگیری و کیفیت تعلیمی شاگردان صنف دهم مکاتب خصوصی را در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی در ردیف (ج) یعنی حد متوسط، در مضمون زبان اول در ردیف (د) یعنی حد ضعیف و در مضامین ساینس و ریاضی در ردیف (ه) یعنی حد بسیار ضعیف نشان داده.

عملکرد ضعیف شاگردان مکاتب خصوصی در مضمون زبان اول و عملکرد بسیار ضعیف شاگردان در مضامین ریاضی و کیمیا بیانگر مشکلات شدید تعلیمی و چالش عمیق یادگیری به خصوص در مضامین ساینس و ریاضیات می باشد. این وضعیت برای آینده تعلیمی عمیقاً نگران کننده و قابل پیگیری جدی می باشد.

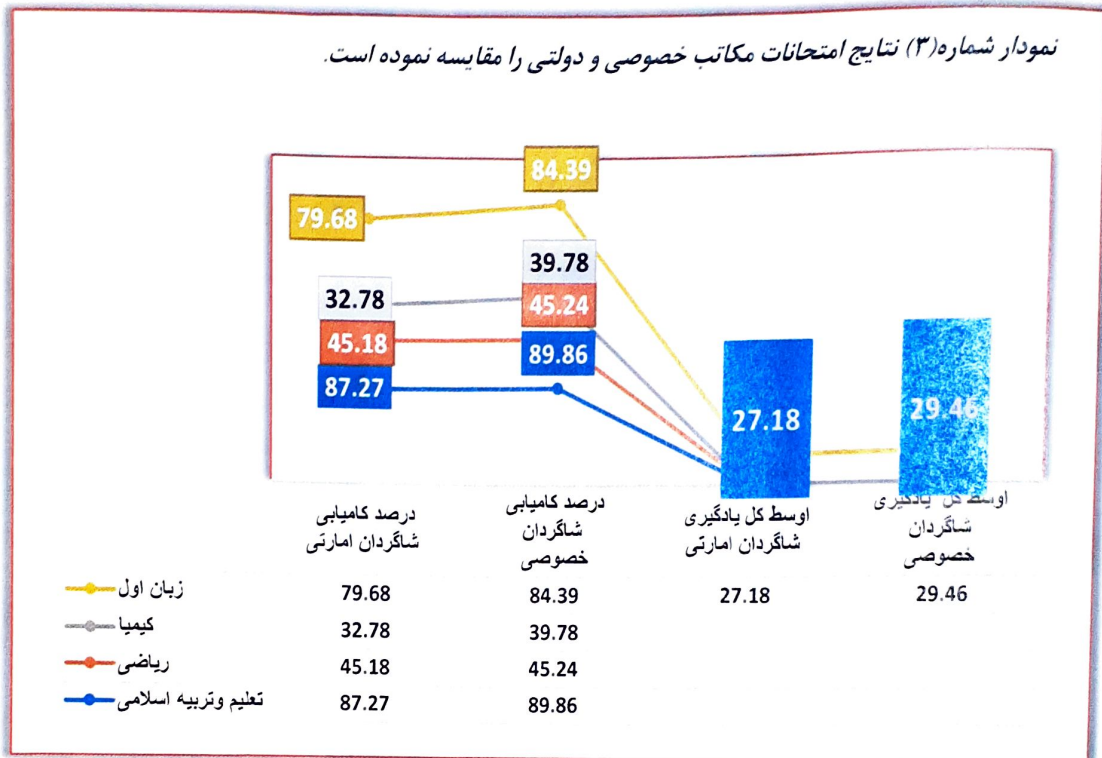

ندریس خلاف رشته، پایین بودن درجه تحصیلی معلم، کمبود تجهیزات ساینسی - غیر فعال بودن ابزار آموزشی در اکثر مکاتب خصوصی و نبود سیستم ارزیابی و اعتبار دهی کیفیت عملکرد مکاتب خصوصی به معنی واقعی از مهمترین عوامل ضعف یادگیری شاگردان در مکاتب خصوصی می باشد.

ج: تحلیل مقایسوی نتایج امتحانات مکاتب امارتی و خصوصی

در این بخش نتایج امتحانات معیاری مکاتب امارتی و خصوصی به صورت کمی مقایسه گردیده، اوسط یادگیری

نمودار شماره (۳) نتایج امتحانات مکاتب خصوصی و دولتی را مقایسه نموده است.

و فیصدی کامیابی شاگردان به صورت مقایسوی در ۴ مضمون نشان داده شده است.

- **درصد کامیابی شاگردان مکاتب امارتی** - تحلیل کمی نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز نشان می دهد که از مجموع ۲۶۸۳۶ تن شاگردان صنف دهم مکاتب امارتی ۸۷,۲۷ فیصد یعنی ۲۳۴۱۹ تن شاگردان در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی، ۴۵,۱۸ فیصد یعنی ۱۲۱۲۴ تن شاگردان در مضمون ریاضی، ۳۲,۷۸ فیصد یعنی ۸۷۹۶ تن شاگردان در مضمون کیمیا و ۷۹,۶۸ فیصد یعنی ۲۱۳۸۲ شاگردان در مضمون زبان اول کامیاب گردیده اند.

- **درصد کامیابی شاگردان مکاتب خصوصی** - نتایج امتحانات مکاتب خصوصی نشان می دهد که از مجموع ۱۱۰۳۰ تن شاگردان صنف دهم ۸۹,۸۶ فیصد یعنی ۹۹۱۱ تن شاگردان در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی، ۴۵,۲۴ فیصد یعنی ۴۹۸۹ تن شاگردان در مضمون ریاضی، ۳۹,۷۸ فیصد یعنی ۴۳۸۷ تن شاگردان در مضمون کیمیا و ۸۴,۳۹ فیصد یعنی ۹۳۰۸ تن شاگردان در مضمون زبان اول کامیاب شده اند. تحلیل مقایسوی نتایج امتحانات معیاری فیصدی کامیابی شاگردان مکاتب خصوصی را ۲,۶۴

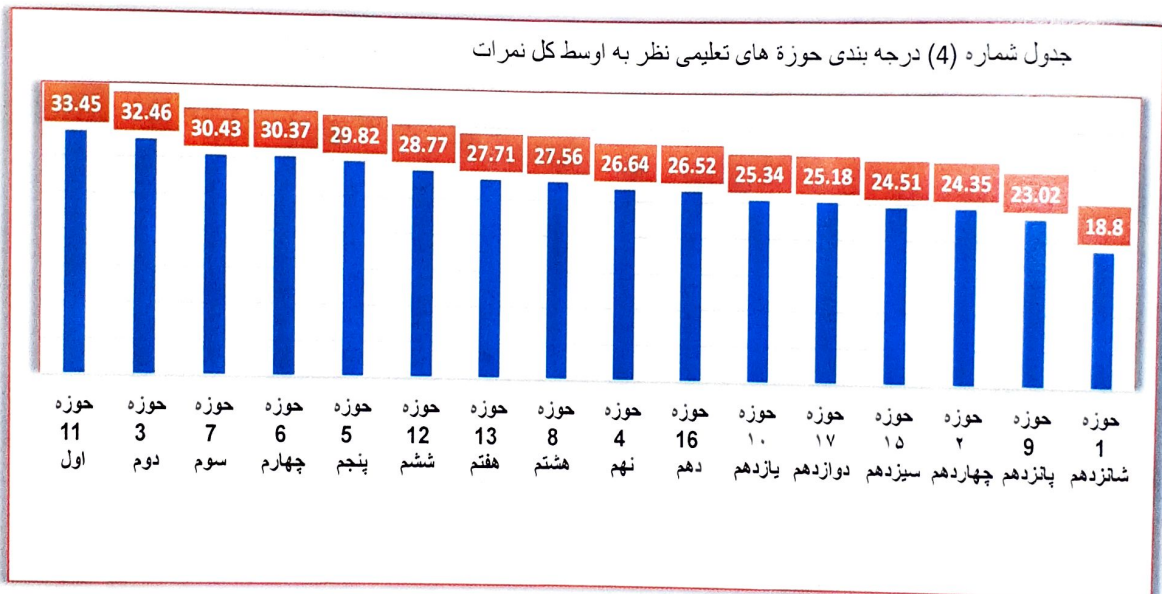

فیصد در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی، ۰,۶ فیصد در مضمون ریاضی، ۷ فیصد در مضمون علوم و فنون و ۴,۷۱ فیصد در مضمون زبان اول نسبت به شاگردان مکاتب امارتی بیشتر نشان داده است. این تفاوت در مضمون ریاضی بسیار کم، در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی کمتر و در مضامین دیگر و زبان اول تفاوت بیشتر را نشان داده است.

● **اوسط کل یادگیری** - تحلیل مقایسوی نتایج امتحانات معیاری اوسط کل یادگیری شاگردان صنف دهم مکاتب امارتی را ۲۷,۱۸ از ۶۰ نمره امتحان سالانه نشان می دهد که از محاسبه ۱۰۰ فیصد ۴۵,۳ فیصد یادگیری را نشان می دهد.

اما اوسط کل یادگیری شاگردان صنف دهم مکاتب خصوصی ۲۹,۴۲ از ۶۰ نمره امتحان سالانه نشان داده شده است که از محاسبه ۱۰۰ فیصد ۴۹,۰۳۳ فیصد سطح یادگیری را نشان می دهد. به این معنی که اوسط کل یادگیری مکاتب خصوصی، ۲,۲۴ فیصد نسبت به مکاتب امارتی بیشتر است. تفاوت اوسط یادگیری شاگردان مکاتب خصوصی نسبت به شاگردان مکاتب امارتی به لحاظ علمی معنی دار می باشد، اما چنانکه انتظار می رفت تفاوت زیاد یادگیری نشان نمی دهد.

د: تحلیل مقایسوی اوسط یادگیری به سطح حوزه های تعلیمی

نمودار شماره (۴) اوسط یادگیری شاگردان صنف دهم را به سطح ۱۶ حوزه تعلیمی مقایسه نموده است، معیار مقایسه حوزه های تعلیمی، اوسط کل نمرات مکاتب امارتی مربوط به حوزه های تعلیمی می باشد. تحلیل مقایسوی نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز به سطح ۱۶ حوزه تعلیمی نشان داده است که:

- حوزه تعلیمی یازدهم با اوسط کل نمرات ۳۳,۴۵ فیصد از ۶۰ فیصد امتحان سالانه در جایگاه اول؛
- حوزه تعلیمی سوم با اوسط کل نمرات ۳۲,۴۶ در جایگاه دوم؛
- حوزه تعلیمی هفتم با اوسط کل نمرات ۳۰,۴۳ در جایگاه سوم؛

- حوزه تعلیمی ششم با اوسط کل نمرات ۳۰,۳۷ در جایگاه چهارم؛
- حوزه تعلیمی پنجم با اوسط کل نمرات ۲۹,۸۲ در جایگاه پنجم؛
- حوزه تعلیمی دوازدهم با اوسط کل نمرات ۲۸,۷۷ در جایگاه ششم؛
- حوزه تعلیمی سیزدهم با اوسط کل نمرات ۲۷,۷۱ در جایگاه هفتم؛
- حوزه تعلیمی هشتم با اوسط کل نمرات ۲۷,۵۸ در جایگاه هشتم؛
- حوزه تعلیمی چهارم با اوسط کل نمرات ۲۶,۶۴ در جایگاه نهم؛
- حوزه تعلیمی شانزدهم با اوسط کل نمرات ۲۶,۵۲ در جایگاه دهم؛
- حوزه تعلیمی دهم با اوسط کل نمرات ۲۵,۳۴ در جایگاه یازدهم؛
- حوزه تعلیمی هفدهم با اوسط کل نمرات ۲۵,۱۸ در جایگاه دوازدهم؛
- حوزه تعلیمی پانزدهم با اوسط کل نمرات ۲۴,۵۱ در جایگاه سیزدهم؛
- حوزه تعلیمی دوم با اوسط کل نمرات ۲۴,۳۵ در جایگاه چهاردهم؛
- حوزه تعلیمی نهم با اوسط کل نمرات ۲۳,۰۲ در جایگاه پانزدهم؛
- حوزه تعلیمی اول با اوسط کل نمرات ۱۸,۸۰ از ۶۰ فیصد امتحان سالانه در جایگاه شانزدهم قرار گرفته است.

تحلیل مقایسوی نشان می دهد که حوزه تعلیمی ۱۱ با بلندترین اوسط یادگیری در جایگاه اول و حوزه تعلیمی اول با کمترین اوسط یادگیری در سطح ۱۶ حوزه تعلیمی در پایین ترین جایگاه قرار گرفته است. اما اوسط یادگیری و کیفیت تعلیمی هیچکدام از حوزه های تعلیمی در جایگاه مطلوب یعنی ردیف (الف)، جایگاه خوب یعنی ردیف (ب) و جایگاه متوسط یعنی ردیف (ج) قرار ندارد.

بخش سوم

تحلیل کیفی نتایج امتحانات

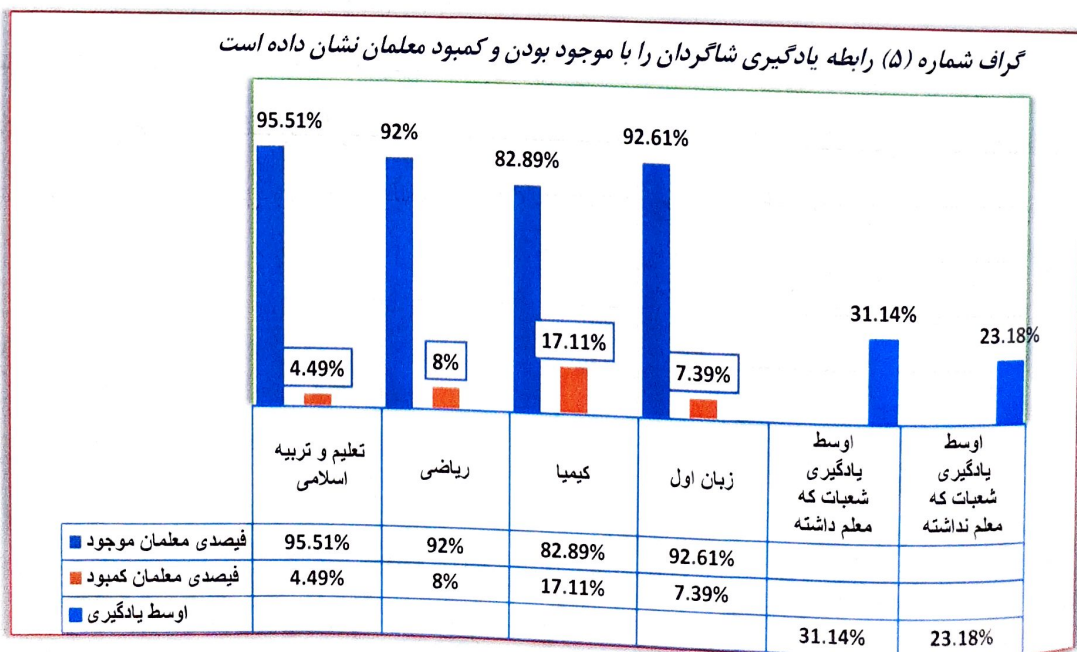
تحلیل کیفی نتایج امتحانات از جمله اهداف اساسی امتحانات معیاری یکسان و متمرکز می باشد، تمرکز اصلی این بحث شناسایی تحلیل کیفی وضعیت موجود، شناسایی عوامل تاثیرگذار و رابطه آن با نتایج یادگیری شاگردان می باشد.

موجودیت معلم، کمبود معلم، تدریس مطابق رشته، تدریس خلاف رشته، درجه تحصیلی معلم و فیصدی تطبیق نصاب تعلیمی از شاخص های تحلیل کیفی نتایج امتحانات معیاری به عنوان عوامل تاثیرگذار بر نتایج یادگیری شاگردان می باشد. ریاست امتحانات معیاری و ارزیابی نتایج تعلیمی بعد از تحلیل کمی نتایج امتحانات معیاری، به هدف تحلیل و شناسایی عوامل تاثیرگذار بر نتایج یادگیری شاگردان، ابزار جمع آوری معلومات در شاخص های (موجودیت معلم، کمبود معلم، درجه تحصیل معلم، تدریس مطابق رشته، تدریس خلاف رشته و فیصدی تطبیق نصاب تعلیمی) را تهیه نمود.

کارشناسان و اعضای علمی این ریاست به همکاری آمرین حوزه های تعلیمی به مکاتب امارتی و خصوصی مراجعه نموده و معلومات مورد نیاز در شاخص های فوق را از ۷۵۸ شعبه صنف دهم مکاتب امارتی و ۶۴ شعبه صنف دهم در ۳۲ باب مکتب خصوصی جمع آوری نمودند. معلومات جمع آوری شده در شاخص های مربوط به صورت علمی تحلیل و رابطه آن با سطح یادگیری شاگردان در مضامین تعلیم و تربیه اسلامی، ریاضی، کیمیا و زبان اول مورد ارزیابی کیفی قرار گرفت.

۱- تحلیل کیفی نتایج امتحانات مکاتب امارتی

۱-۱- تحلیل کیفی شاخص موجودیت و کمبود بودن معلم و رابطه آن با نتایج یادگیری

در جدول شماره (۴) شاخص برحال بودن و کمبود بودن معلمان و رابطه آن با نتایج یادگیری شاگردان را به صورت کیفی تحلیل گردیده است.

آزمون همبستگی پیرسون - Person Correlations

	موجودیت معلم	کمبود معلم
Pearson Correlation	۱	.۲۸۲**
Sig. (۲-tailed)		.۰۰۵
N	۲۱۰۶	۹۸
Pearson Correlation	.۲۸۲**	۱
Sig. (۲-tailed)	.۰۰۵	
N	۹۸	۹۸

** . Correlation is significant at the .۰۰۱ level (۲-tailed).

نتایج همبستگی پیرسون نشان داده است که بین موجودیت معلم و سطح یادگیری شاگردان رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد و شدت رابطه $r = ۰,۲۸۲$ با دو علامت ستاره تأیید می‌دارد که بین متغیر موجودیت معلم و کمبود معلم رابطه معنی دارد و وجود دارد به این معنی که موجودیت معلمان باعث افزایش یادگیری و کمبود معلمان باعث کاهش و یا ضعف یادگیری شاگردان گردیده است.

تحلیل کیفی نمودار شماره (۵) نشان می‌دهد که:

- از مجموع معلمان ۷۵۸ شعبه صنف دهم مکاتب امارتی، ۹۵,۵۱ فیصد معلمان مضمون تعلیم و تربیه اسلامی، ۹۲ فیصد معلمان مضمون ریاضی، ۸۲,۸۹ فیصد معلمان کیمیا و ۹۲,۶۱ فیصد معلمان مضمون زبان، موجود می‌باشند.

- اما، از مجموع معلمان ۷۵۸ شعبه صنف دهم، ۴,۴۹ فیصد معلمان تعلیم و تربیه اسلامی، ۸ فیصد معلمان مضمون ریاضی، ۱۷,۱۱ فیصد معلمان مضمون کیمیا و ۷,۳۹ فیصد معلمان مضمون زبان اول، کمبود می‌باشند که بیشترین کمبود معلم را در مضمون کیمیا و ریاضی و کمترین آن را در مضامین تعلیم و تربیه اسلامی و زبان اول نشان می‌دهد.

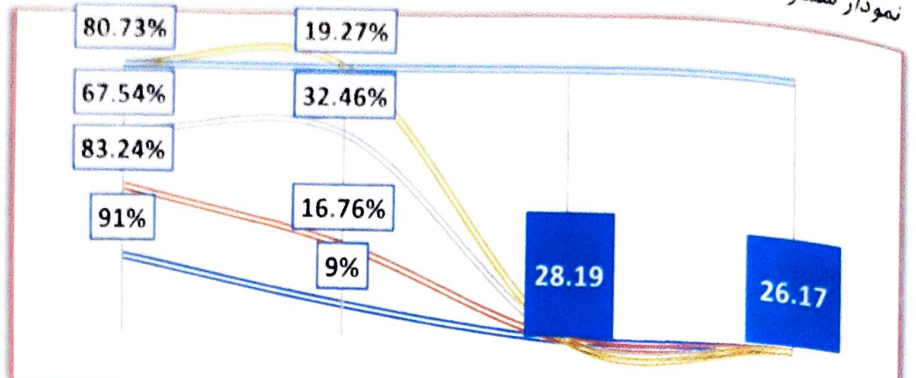
تحلیل کیفی این شاخص رابطه معنی دار بین یادگیری شاگردان، موجود بودن و کمبود معلمان را نشان می‌دهد، به این معنی که اوسط یادگیری شاگردان شعبات صنف دهم که معلم داشته نسبت به شاگردان که معلم نداشته بیشتر است.

تحلیل کیفی نشان می‌دهد که اوسط یادگیری شاگردان شعبات صنف دهم که معلم موجود داشته ۳۱,۱۴ از ۶۰ نمره امتحان سالانه می‌باشد، درحالی‌که اوسط یادگیری شاگردان که معلم نداشته ۲۳,۱۸ از ۶۰ نمره امتحان سالانه می‌باشد. به این معنی که عملکرد شاگردان که معلم شان بر حال بوده نسبت به عملکرد شاگردان که معلم نداشته و کمبود بوده ۷,۹۲ فیصد بیشتر می‌باشد.

با توجه به نقش معلم به عنوان مهمترین عامل و عنصر تاثیرگذار بر یادگیری شاگردان، پیشنهاد می‌گردد که به هدف بهبود کیفیت تعلیمی و ارتقای سطح یادگیری شاگردان بست‌های کمبود معلمان مکاتب معارف شهر شناسایی و برای حل این مشکل اقدام جدی صورت گیرد.

۱-۲- تحلیل شاخص کیفی تدریس مطابق رشته و خلاف رشته و رابطه آن بر نتایج یادگیری

نمودار شماره (۶) رابطه یادگیری شاگردان را با شاخص تدریس مطابق رشته و تدریس خلاف رشته تحلیل نموده است

Subject	Percentage of teachers who teach according to their specialty	Percentage of teachers who do not teach according to their specialty	Average teaching quality score	Average learning outcome score
Language	80.73%	19.27%	28.19	26.17
Chemistry	67.54%	32.46%	28.19	26.17
Mathematics	83.24%	16.76%	28.19	26.17
Islamic Education	91%	9%	28.19	26.17

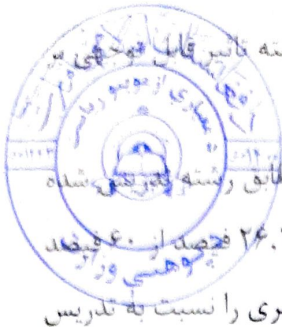
آزمون همبستگی پیرسون - Correlations

		تدریس مطابق رشته	تدریس خلاف رشته
تدریس مطابق رشته	Pearson Correlation	۱	.۳۶۳**
	Sig. (۲-tailed)		.۰۰۰
	N	۲۱۶۰	۴۲۶
تدریس خلاف رشته	Pearson Correlation	.۳۶۳**	۱
	Sig. (۲-tailed)	.۰۰۰	
	N	۴۲۶	۴۲۶

** Correlation is significant at the .۰۰۱ level (۲-tailed).

نتایج آزمون پیرسون نشان دهنده شدت رابطه و همبستگی مثبت و معنی دارد میان متغیر تدریس مطابق رشته و تدریس خلاف رشته می باشد، به این معنی تدریس مطابق رشته باعث بهبود کیفیت تعلیمی و افزایش سطح یادگیری بوده و تدریس خلاف رشته باعث کاهش یادگیری افت کیفیت تعلیمی می گردد. $r=0,363$ با دو علامت ستاره نشان دهنده شدت رابطه و $sig=0,000$ نشان دهنده رابطه مثبت و معنی دار به لحاظ علمی می باشد.

تحلیل کیفی شاخص تدریس مطابق رشته و تدریس خلاف رشته نشان می دهد که از مجموع ۷۵۸ شعبه صنف دهم مکاتب امارتی معارف شهر کابل، ۹۱ فیصد معلمان در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی، ۸۳،۲۴ فیصد در مضمون ریاضی، ۶۷،۵۴ فیصد در مضمون کیمیا و ۸۰،۷۳ فیصد در مضمون زبان اول، مطابق رشته تدریس نموده است. یافته ها در این شاخص نشان می دهد که ۹ فیصد معلمان در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی، ۱۶،۷۶ فیصد در مضمون ریاضی، ۳۲،۴۶ فیصد در مضمون کیمیا و ۱۹،۲۷ فیصد در مضمون زبان اول خلاف رشته تدریس نموده است.

تحلیل کیفی این شاخص نشان می دهد که تدریس مطابق رشته و تدریس خلاف رشته تاثیر قابل توجهی بر سطح یادگیری شاگردان داشته است. تحلیل کیفی این شاخص نشان می دهد که سطح یادگیری شعبات صنف دهم که مطابق رشته تدریس شده است، ۲۸،۱۹ فیصد و سطح یادگیری شعبات که خلاف رشته تدریس شده است، ۲۶،۱۷ فیصد از ۶۰ فیصد امتحان سالانه می باشد. به این معنی که تدریس مطابق رشته ۲،۲ فیصد سطح یادگیری را نسبت به تدریس خلاف رشته بیشتر نشان داده است.

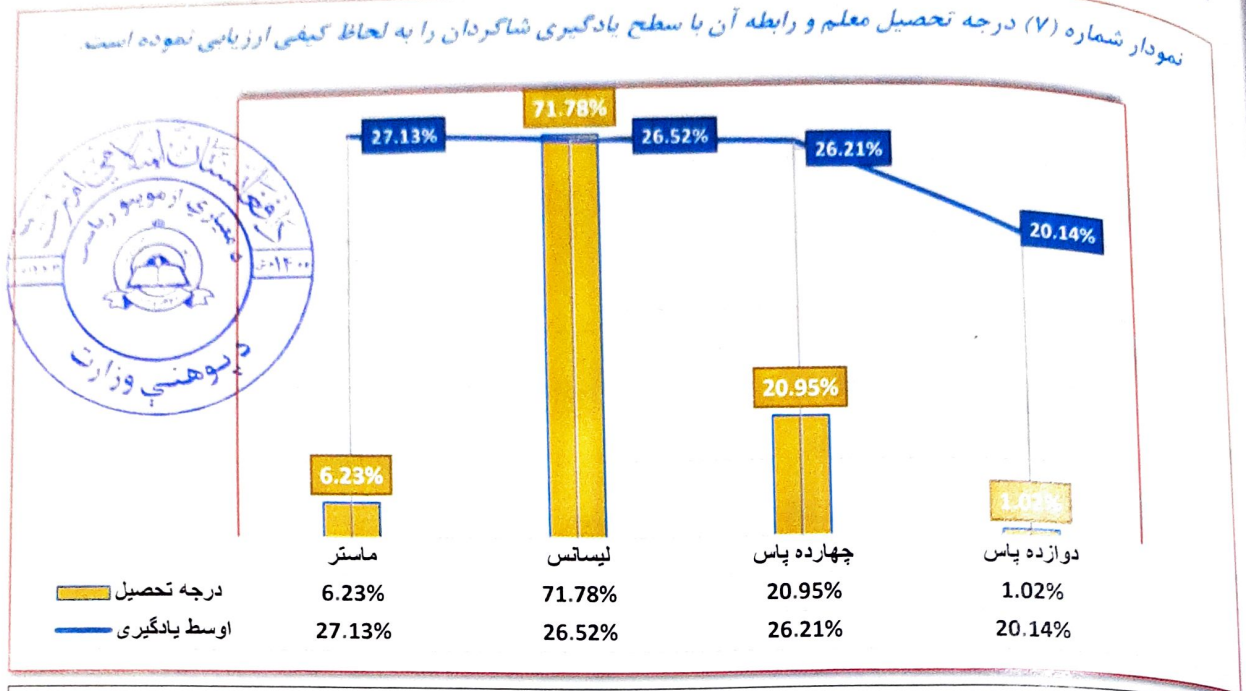
تدریس مطابق رشته از فکتورها و عوامل تاثیرگذار بر سطح یادگیری شاگردان می باشد، اما وضع موجود نشان می دهد که شمار زیاد از معلمان صنف دهم معارف شهر کابل، خلاف رشته تدریس می نمایند این وضعیت به خصوص در مضامین ساینس و ریاضی نگران کننده و قابل قبول نمی باشد. عملکرد ضعیف شاگردان و تدریس خلاف رشته در مضامین ساینس و ریاضی، دلالت واضح بر کمبود معلمان ریاضی و ساینس دارد.

به صورت کل ۲۵،۱۱ فیصد معلمان مضامین ریاضی و کیمیا در صنف دهم معارف شهر کابل کمبود بوده و ۴۹،۲۲ فیصد از معلمان در مضامین کیمیا و ریاضی خلاف رشته تدریس شده است. یافته ها نشان می دهد که در تعداد از مکاتب، معلمان رسمی و برحالی در بست های ریاضی و کیمیا، خلاف رشته تقرر یافته و یا جابجا گردیده است.

این وضعیت برای بهبود کیفیت تعلیمی و ارتقای سطح یادگیری شاگردان واقعا نگران کننده و غیر قابل قبول است. وقتی معارف شهر کابل این وضعیت را دارد، مشکلات در ولایات و ولسوالی ها بسیار عمیق و جدی تر خواهد بود.

با توجه به مشکلات فوق پیشنهاد می گردد که یک نیازسنجی واقعی و معنی دار توسط یک تیم فنی از ریاست های انکشاف مسلکی، مرکز ساینس، نظارت و ارزیابی و منابع بشری تشکیل شود و بعد از انجام نیازسنجی به صورت جدی به این مسأله رسیدگی صورت گیرد.

۱-۳- شاخص کیفی درجه تحصیل معلم و رابطه آن با نتایج یادگیری شاگردان

آزمون همبستگی پیرسون - Correlations

		مستر	لیسانس
مستر	Pearson Correlation	۱	.۳۳۲**
	Sig. (۲-tailed)		.۰۰۰
	N	۱۴۴	۱۴۴
لیسانس	Pearson Correlation	.۳۳۲**	۱
	Sig. (۲-tailed)	.۰۰۰	
	N	۱۴۴	۱۷۶۹

** Correlation is significant at the ۰.۰۱ level (۲-tailed).

نتایج آزمون پیرسون نشان می دهد که بین درجه تحصیل معلم و یادگیری شاگردان رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. نتایج آزمون پیرسون شدت این رابطه را $r = ۰.۳۳۲$ با دو علامت ستاره، مثبت و معنی دار و اعتبار آن را $p = ۰.۰۰۰$ بسیار معتبر نشان داده است.

آزمون همبستگی اسپیرمینس Correlation

		مستر	دوازده پاس
Spearman's rho	مستر	Correlation Coefficient	۱,۰۰۰
		Sig. (۲-tailed)	.۰۰۰
		N	۱۴۴
Spearman's rho	دوازده پاس	Correlation Coefficient	۱,۰۰۰
		Sig. (۲-tailed)	.۰۰۰
		N	۲۸

** Correlation is significant at the ۰.۰۱ level (۲-tailed).

هم چنان نتایج آزمون اسپیرمینس این فرضیه را ثابت می کند بین درجه تحصیلی معلم و یادگیری شاگردان رابطه مثبت و معنی دارد وجود دارد. در این آزمون شدت رابطه بین درجه تحصیلی Master's و دوازده پاس $r = -۰.۱۲$ با دو علامت ستاره و اعتبار علمی آن $p = ۰.۰۰۵$ یعنی بسیار بالا بیان شده است. به این معنی به هر اندازه که تعداد معلمان Master's بیشتر می باشد سطح یادگیری و کیفیت تعلیمی سیر سعودی دارد و به هر اندازه که تعداد معلمان ۱۲ پاس بیشتر شود سطح یادگیری و کیفیت تعلیمی نزول می کند.

تحلیل کیفی شاخص درجه تحصیل معلم و رابطه آن با اوسط یادگیری شاگردان نشان می دهد که درجه دهم که با اوسط یادگیری شاگردان نشان می دهد که بیشترین معلمان صنف دهم دارای درجه تحصیل لیسانس و ۷۵۸ شعبه صنف دهم مکاتب امارتی، ۶,۲۳ فیصد معلمان دارای درجه تحصیل ماستر، ۷۱,۷۸ فیصد معلمان دارای درجه تحصیل لیسانس، ۲۰,۹۵ فیصد معلمان دارای درجه تحصیل چهارده پاس و ۱,۰۲ فیصد معلمان دارای درجه تعلیمی دوازده پاس می باشند.

یافته های این شاخص نشان می دهد که بیشترین معلمان صنف دهم دارای درجه تحصیل لیسانس و کمترین آن ها دارای درجه تعلیمی دوازده پاس می باشند.

تحلیل کیفی درجه تحصیل معلم و رابطه آن با سطح یادگیری شاگردان این فرضیه را اثبات می کند که درجه تحصیل معلم با اوسط یادگیری شاگردان رابطه معنی دار دارد.

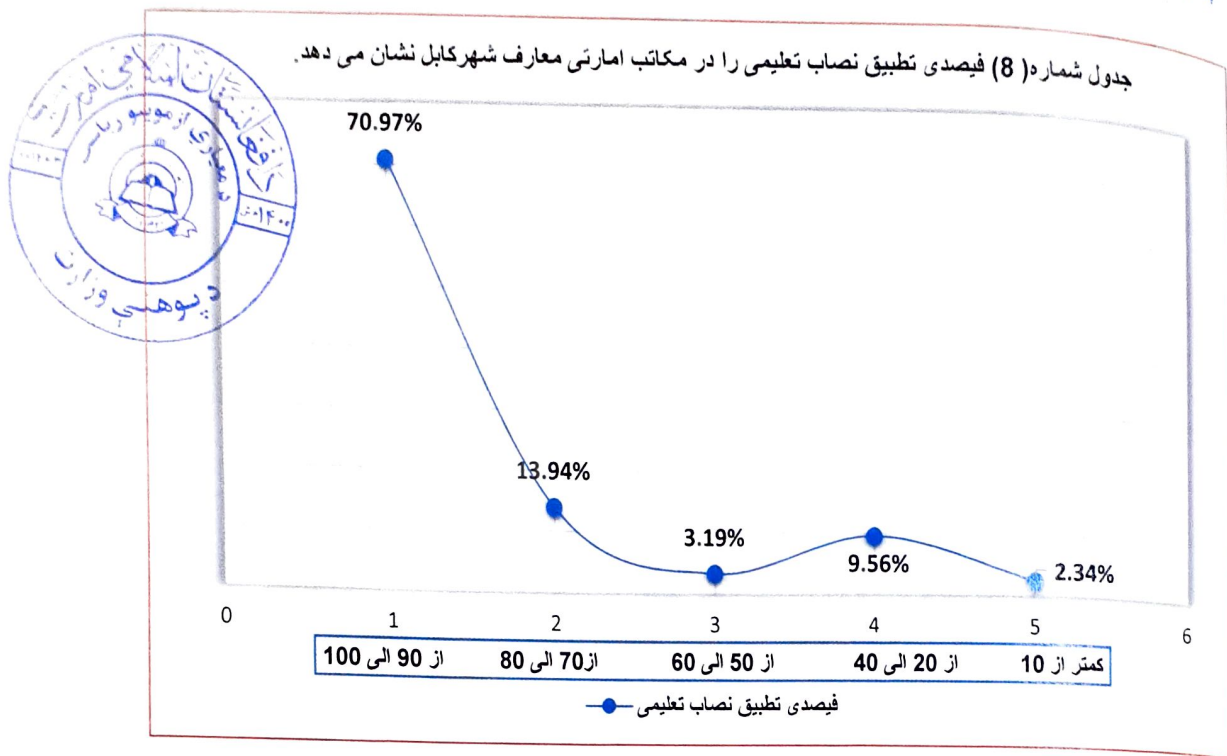
یافته های استنباطی تأیید می کند که اوسط کل نمرات شعبات صنف دهم که توسط معلمان ماستر تدریس شده اند ۲۷,۱۳، اوسط کل نمرات شعبات صنف دهم که توسط معلمان لیسانس تدریس شده اند، ۲۶,۵۲، اوسط کل نمرات شعبات صنف دهم که توسط معلمان چهارده پاس تدریس شده اند، ۲۶,۲۱ و اوسط کل نمرات شعبات صنف دهم که توسط معلمان دوازده پاس تدریس شده اند، ۲۰,۱۴ از ۶۰ نمره امتحان سالانه می باشد.

یافته های کیفی این شاخص بالاترین سطح یادگیری را به درجه تحصیلی ماستر و کمترین سطح یادگیری را با درجه تعلیمی دوازده پاس نسبت داده است.

تحلیل کیفی این شاخص، وضعیت درجه تحصیلی معلمان را خوب نشان می دهد به این معنی که بیشترین فیصدی معلمان دارای درجه تحصیلی به ترتیب لیسانس، چهارده پاس و ماستر، می باشند و کمترین آن ها دارای درجه تعلیمی دوازده پاس می باشند. اما با توجه به سطح پایین یادگیری و عملکرد ضعیف شاگردان موجودیت معلمان دوازده پاس قابل توجیه نمی باشد.

با توجه به اینکه بین درجه تحصیلی معلم و اوسط یادگیری شاگردان رابطه معنی دار وجود دارد، پیشنهاد می گردد که آمار و ارقام دقیق معلمان دوازده پاس شناسایی و برای ارتقای درجه تحصیلی شان شرایط فراهم گردد و دو سال فرصت داده شود، در صورتی که معلمان دارای درجه تعلیمی دوازده پاس طی دو سال ارتقای تحصیلی نداشته باشند از سیستم نظام تعلیمی حذف و به جای آنها معلمان دارای درجه تحصیل بلندتر استخدام گردند.

۱-۴- شاخص تحلیل کیفی فیصدی تطبیق نصاب تعلیمی و رابطه آن با نتایج یادگیری شاگردان

تحلیل کیفی شاخص فیصدی تطبیق نصاب تعلیمی صنف دهم مکاتب امارتی معارف شهر کابل نشان می دهد که از مجموع ۷۵۸ شعبه صنف دهم، ۷۰٫۹۷ فیصد از شعبات صنف دهم از ۹۰ الی ۱۰۰ فیصد، ۱۳٫۹۴ فیصد شعبات صنف دهم از ۷۰ الی ۸۰ فیصد، ۳٫۱۹ فیصد شعبات صنف دهم از ۵۰ الی ۶۰ فیصد، ۹٫۵۶ فیصد شعبات صنف دهم از ۲۰ الی ۴۰ فیصد و ۲٫۳۴ فیصد شعبات صنف دهم کمتر از ۱۰ فیصد نصاب تعلیمی را تطبیق نموده است. یافته های این شاخص، کمبود معلم را عامل اصلی عدم تطبیق نصاب تعلیمی نشان می دهد.

با توجه به اینکه تطبیق نصاب تعلیمی مهمترین فکتور و عامل تاثیرگذار بر یادگیری شاگردان می باشد، حالت موجود از وضعیت تطبیق نصاب تعلیمی رضایت بخش نمی باشد و این مسأله بر سطح یادگیری شاگردان و کیفیت تعلیمی اثرات منفی دارد.

۲- تحلیل کیفی امتحانات مکاتب خصوصی

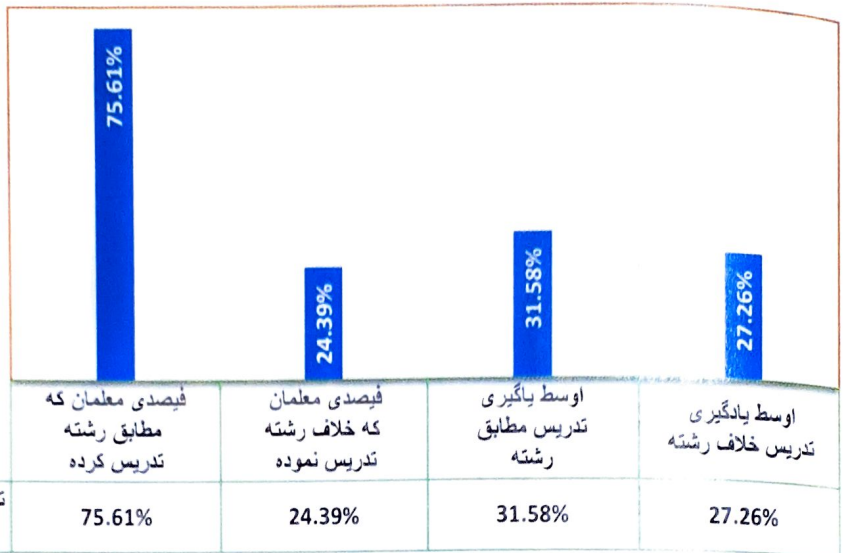
به هدف تحلیل کیفی نتایج امتحانات معیاری مکاتب خصوصی، ۳۲ باب مکتب خصوصی در ۱۶ حوزه تعلیمی به طور نمونه انتخاب گردید. معیار انتخاب مکاتب خصوصی به سطح حوزه های تعلیمی، اوسط یادگیری مکاتب در امتحانات معیاری در نظر گرفته شد به این معنی که یک باب مکتب که بالاترین اوسط را به سطح حوزه تعلیمی مربوط داشت به عنوان مکتب برتر و یک باب مکتب دیگر که پایین ترین اوسط یادگیری را به سطح حوزه تعلیمی مربوط کسب کرده به عنوان ضعیف ترین مکتب انتخاب گردید.

معلومات مورد نظر در ۱۶ حوزه تعلیمی در شاخص های (تدریس مطابق رشته، تدریس خلاف رشته، درجه تحصیلی معلم و فیصدی تطبیق نصاب تعلیمی) توسط کارشناسان و اعضای علمی ریاست امتحانات معیاری

به رویت اسناد موجود در مکاتب خصوصی جمع آوری گردید. معلومات جمع آوری شده در شاخص های مربوط به صورت علمی مورد تحلیل قرار گرفت.

۲-۱- تحلیل شاخص کیفی تدریس مطابق رشته و خلاف رشته

جدول شماره (۹) اوسط یادگیری تدریس مطابق رشته و تدریس خلاف رشته را در مکاتب خصوصی نشان داده است. و خلاف رشته

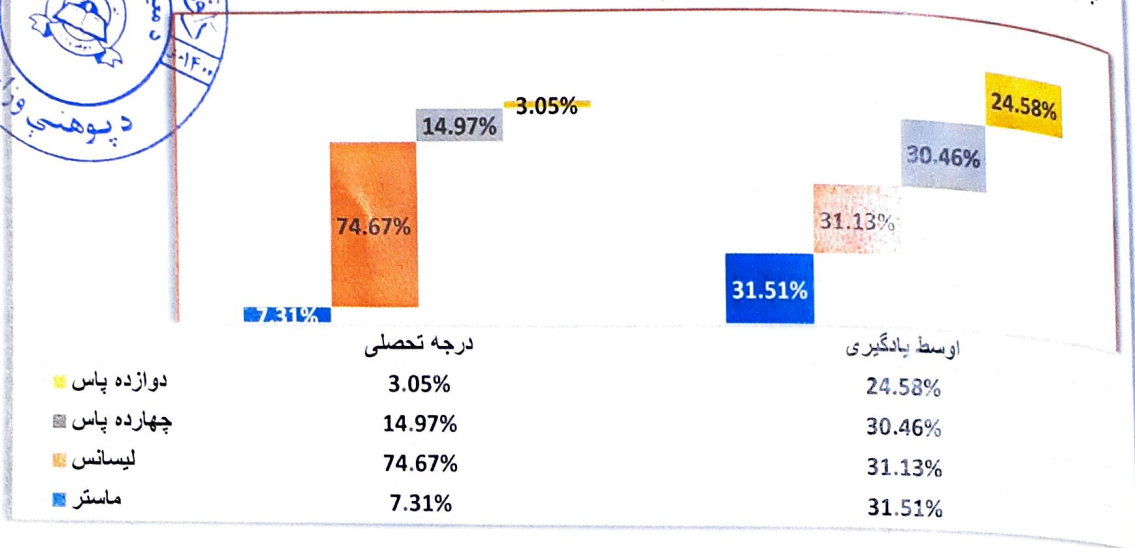

تحلیل کیفی شاخص تدریس نشان می دهد که ۷۵٫۶۱ فیصد معلمان مکاتب خصوصی مطابق رشته تدریس می نمایند و ۲۴٫۳۹ فیصد معلمان خلاف رشته تدریس می نمایند. تحلیل کیفی این شاخص اوسط یادگیری شاگردانی را که مطابق رشته تدریس شده اند ۳۱٫۵۸ و اوسط یادگیری شاگردانی را که خلاف رشته تدریس شده اند ۲۷٫۲۶ از ۶۰ نمره امتحان سالانه نشان داده است. یعنی اوسط یادگیری تدریس مطابق رشته، ۴٫۳۲ فیصد بیشتر از اوسط یادگیری تدریس خلاف رشته می باشد. این تفاوت رابطه معنی دار اوسط یادگیری را با تدریس مطابق رشته نشان داده است.

با توجه به اینکه تدریس مطابق رشته یکی از عوامل تاثیرگذار بر بهبود کیفیت تعلیمی و ارتقای سطح یادگیری شاگردان می باشد، پیشنهاد می شود که تدریس مطابق رشته به عنوان یک معیار در مکاتب امارتی و خصوصی در نظر گرفته شود و مراجع مربوط جهت حصول اطمینان از تدریس مطابق رشته در مکاتب امارتی و خصوصی نظارت واقعی و معنی دار داشته باشند، تا فرصت سازنده برای بهبود کیفیت تعلیمی و ارتقای سطح یادگیری فراهم گردد.

۲-۲- تحلیل کیفی شاخص درجه تحصیل معلم

جدول شماره (10) درجه تحصیل معلم و رابطه آن را با سطح یادگیری شاگردان نشان داده است.

جدول شماره (۹) شاخص درجه تحصیل معلم و رابطه آن را با اوسط یادگیری شاگردان به لحاظ کیفی تحلیل نموده است.

یافته های این شاخص نشان می دهد که ۷,۳۱ فیصد معلمان مکاتب خصوصی دارای درجه تحصیل ماستر، ۷۴,۶۷ معلمان دارای درجه تحصیل لیسانس، ۱۴,۹۷ فیصد معلمان دارای درجه تحصیل چهارده پاس و ۳,۰۵ فیصد معلمان دارای درجه تعلیمی دوازده پاس می باشند.

تحلیل کیفی این شاخص رابطه معنی دار میان درجه تحصیل معلم و سطح یادگیری شاگردان را نشان می دهد به این معنی که اوسط یادگیری شاگردانی که توسط معلم ماستر تدریس شده اند ۳۱,۵۱، اوسط شاگردانی که توسط معلم لیسانس تدریس شده اند ۳۱,۱۳، اوسط یادگیری شاگردانی که توسط معلمان چهارده پاس تدریس شده اند ۳۰,۴۶، و اوسط یادگیری شاگردانی که توسط معلمان دوازده پاس تدریس شده اند ۲۴,۵۸ از ۶۰ نمره امتحان سالانه می باشد.

تحلیل کیفی این شاخص نشان می دهد که بیشترین سطح یادگیری را شاگردان داشته است که توسط معلمان ماستر تدریس شده اند و کمترین سطح یادگیری را شاگردان داشته است که توسط معلمان دوازده پاس تدریس شده است.

بنابراین، به مراجع مربوط (ریاست نظارت و ارزیابی، ریاست مکاتب خصوصی و اعضای انکشاف مسلکی حوزه های تعلیمی) پیشنهاد می گردد که به هدف بهبود کیفیت تعلیمی و ارتقای سطح یادگیری شاگردان در مکاتب خصوصی درجه تحصیلی معلم را به عنوان یک معیار و شاخص ارزیابی کیفیت مکاتب خصوصی در نظر داشته و به گونه واقعی نظارت نمایند.

با توجه به عملکرد ضعیف معلمان ۱۲ پاس و سطح پایین یادگیری شاگردان، تدریس معلمان ۱۲ پاس در مکاتب امارتی و خصوصی قابل توجیه نمی باشد.

بخش چهارم

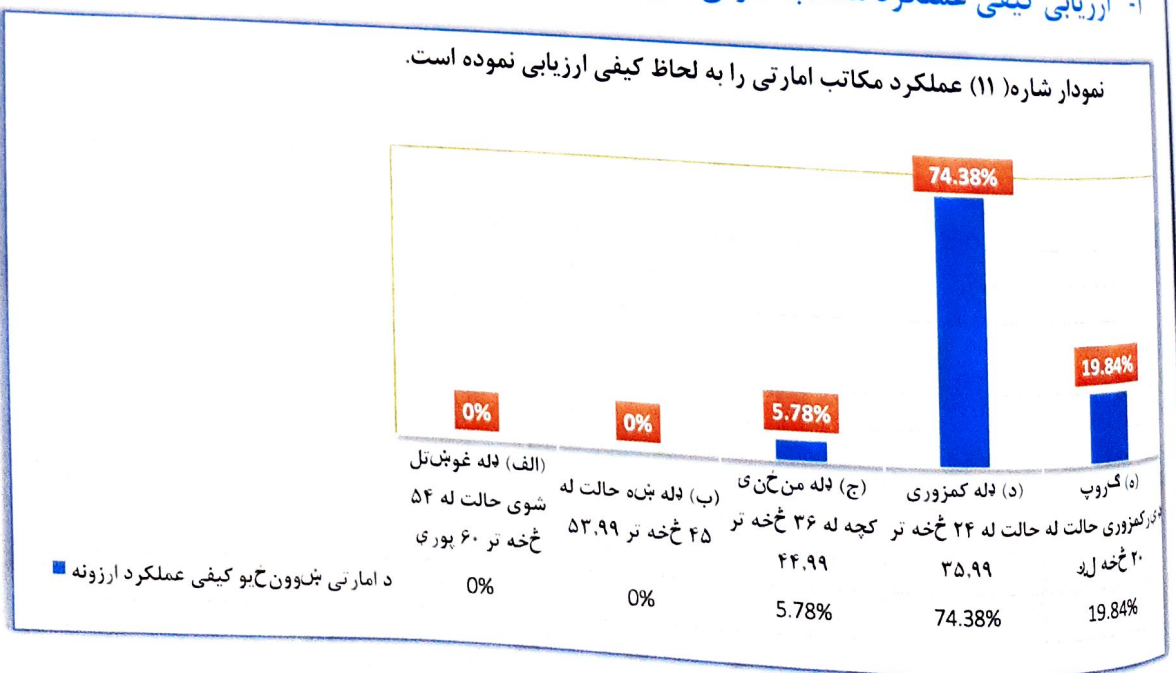
ارزیابی کیفی عملکرد مکاتب امارتی و خصوصی بر اساس اوسط یادگیری

در این بخش کیفیت عملکرد مکاتب امارتی و خصوصی نظر به اوسط نمرات شان مورد ارزیابی قرار گرفته و مطابق سیستم درجه بندی معارف افغانستان به درجه های (الف) بسیار خوب، (ب) خوب، (ج) متوسط، (د) ضعیف و (هـ) بسیار ضعیف یعنی ناکام، به صورت جمعی درجه بندی شده اند. معیار درجه بندی کیفی مکاتب اوسط کل یادگیری مکاتب در امتحانات معیاری سالانه تعیین گردیده است. در این درجه بندی مکاتب که اوسط کل نمرات شان از ۶۰ فیصد امتحان سالانه از ۵۴ الی ۶۰ فیصد باشد در جایگاه (الف) یعنی بسیار خوب - حالت مطلوب، مکاتب که اوسط کل نمرات شان از ۴۵ الی ۵۴ فیصد باشد در جایگاه (ب) یعنی خوب - قناعت بخش، مکاتب که اوسط کل نمرات شان از ۳۶ الی ۴۵ فیصد باشد در جایگاه (ج) متوسط - قابل قبول، مکاتب که اوسط کل نمرات شان از ۲۴ الی ۳۵ فیصد باشد در جایگاه (د) یعنی ضعیف - قناعت بخش نمی باشد و مکاتب که اوسط کل نمرات شان کمتر از ۲۴ فیصد باشد در جایگاه (هـ) یعنی بسیار ضعیف غیرقابل قبول قرار گرفته است.

در این گزارش از نام بردن مکاتب و تعیین جایگاه کیفی خود داری شده است، اما به صورت کل با توجه به عملکرد کیفی و اوسط کل یادگیری به صورت جمعی مورد ارزیابی و درجه بندی کیفی قرار گرفته اند. در این بخش، بر علاوه ارزیابی کیفی به صورت عمومی، مکاتب برتر امارتی و خصوصی نیز معرفی شده است. معیار انتخاب مکاتب برتر امارتی و خصوصی بلند ترین اوسط یادگیری مکاتب در امتحانات معیاری یکسان و متمرکز تعیین شده است و این جایگاه برای شش باب مکتب امارتی و شش باب مکتب خصوصی که بلند ترین اوسط نمرات را داشته در نظر گرفته شده است.

۱- ارزیابی کیفی عملکرد مکاتب امارتی نظر به اوسط کل نمرات

نمودار شماره (۱۱) عملکرد مکاتب امارتی را به لحاظ کیفی ارزیابی نموده است.

نمودار شماره (۱۱) عملکرد مکاتب امارتی را نظر به اوسط کل نمرات به لحاظ کیفی ارزیابی نموده است. ارزیابی کیفی عملکرد مکاتب امارتی نشان می دهد که از مجموع ۱۲۱ باب مکاتب امارتی، ۵,۷۸ فیصد مکاتب یعنی ۷ باب مکتب در ردیف (ج) جایگاه متوسط - قابل قبول قرار گرفته است. ۷۴,۳۸ فیصد مکاتب یعنی ۹۰ باب مکتب در ردیف (د) جایگاه ضعیف قرار گرفته است و ۱۹,۸۴ فیصد مکاتب یعنی ۲۴ باب مکتب دیگر در ردیف (ه) یعنی جایگاه بسیار ضعیف - غیر قابل قبول قرار گرفته است.

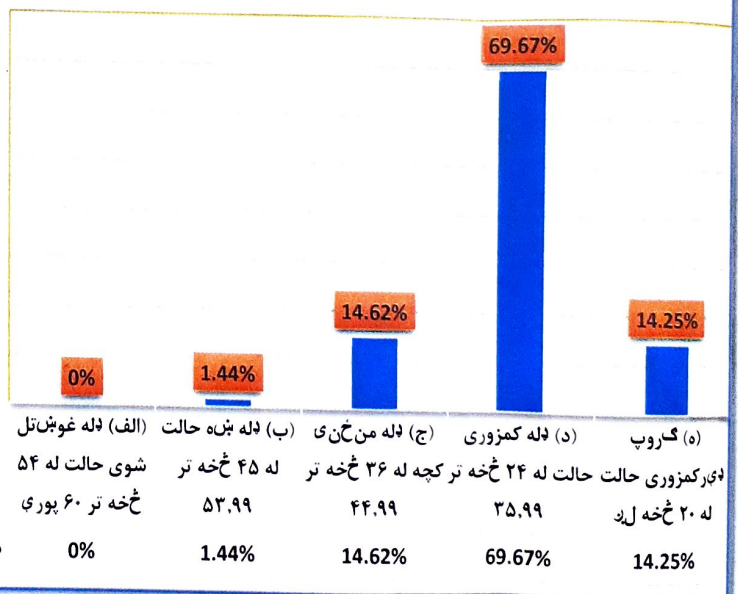
اما متأسفانه هیچکدام مکاتب امارتی در ردیف (الف) یعنی جایگاه بسیار خوب - حالت مطلوب و ردیف (ب) یعنی جایگاه خوب - رضایت بخش قرار نگرفته است.

تراکم زیاد مکاتب امارتی در ردیف (د) و ردیف (ه) بیان کننده مشکلات شدید تعلیمی در مکاتب امارتی می باشد. نمودار تحلیل کیفی عملکرد مکاتب امارتی نشان می دهد که کمترین فیصدی مکاتب به لحاظ کیفیت تعلیمی در ردیف (ج) و بیشترین فیصدی در ردیف (د) قرار دارد.

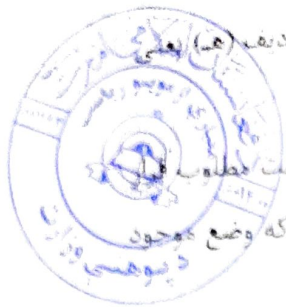
این وضعیت نشان داده است که وضع موجود کیفیت تعلیمی تا وضع مطلوب کیفیت تعلیمی فاصله زیاد دارد و این مسئله نیاز مند توجه خاص مقامات رهبری و مدیریت مسئولانه مراجع مربوط می باشد.

۲- ارزیابی کیفی عملکرد مکاتب خصوصی نظر به اوسط کل نمرات

نمودار شماره (۱۲) کیفیت عملکرد مکاتب خصوصی را به لحاظ کیفی ارزیابی نموده است.

نمودار شماره (۱۲) عملکرد مکاتب خصوصی را نظر به اوسط نمرات به لحاظ کیفیت تعلیمی ارزیابی نموده است. ارزیابی کیفی عملکرد مکاتب خصوصی نشان می دهد که از مجموع ۵۵۴ باب مکاتب خصوصی، ۱,۴۴ فیصد مکاتب خصوصی یعنی ۸ مکتب خصوصی در ردیف (ب) جایگاه خوب - رضایت بخش قرار گرفته و اوسط کل نمرات شان از ۶۰ فیصد امتحان سالانه بین ۴۵ الی ۵۴ فیصد می باشد. ۱۴,۶۲ فیصد مکاتب خصوصی یعنی ۸۱ باب مکتب در ردیف (ج) یعنی جایگاه متوسط - قابل قبول قرار گرفته و اوسط کل نمرات شان از ۶۰ فیصد امتحان سالانه بین ۳۶ الی ۴۵ فیصد می باشد. ۶۹,۶۷ فیصد یعنی ۳۸۶ باب مکتب خصوصی در ردیف

جایگاه بسیار ضعیف - غیر قابل قبول قرار گرفته است. ۱۴,۲۵ فیصد مکاتب یعنی ۷۹ باب مکتب دیگر در ردیف (هـ) یعنی

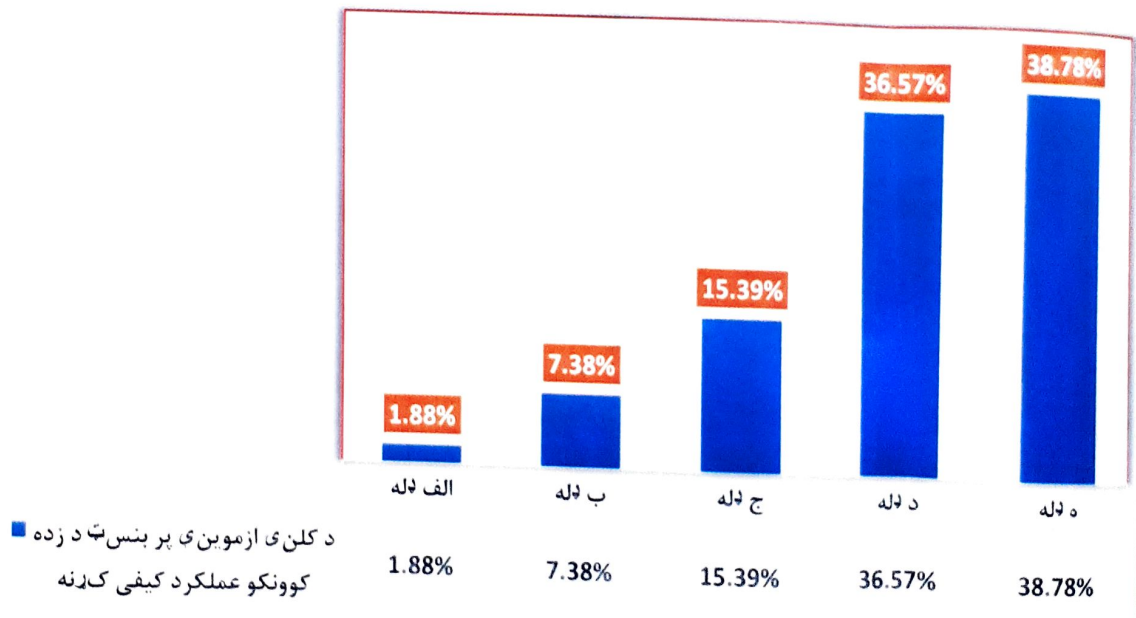
اما متأسفانه از مجموع ۵۵۴ باب مکاتب خصوصی هیچکدام در ردیف (الف) یعنی جایگاه حالت مطلوب قرار نگرفتند. تحلیل کیفی نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز این واقعیت را نشان می دهد که وضع موجود کیفیت تعلیمی مکاتب خصوصی تا وضع مطلوب بسیار فاصله دارد.

براکم زیاد مکاتب خصوصی در جایگاه ضعیف ردیف (د) و جایگاه بسیار ضعیف ردیف (هـ) نشان دهنده چالش های شدید تعلیمی در مکاتب خصوصی می باشد و این مسئله نیاز مند توجه خاص مقامات رهبری و مدیریت مسئولانه مراجع مربوط می باشد.

با توجه به فیس بلند تعداد از مکاتب خصوصی، انتظار می رفت تعداد از مکاتب خصوصی به لحاظ کیفیت تعلیمی در جایگاه مطلوب قرار می داشت، اما برعکس عملکرد تعداد از مکاتب خصوصی که دارای نام و نشان بلند است و فیس هنگفتی را دریافت می نمایند نسبت به عملکرد تعداد از مکاتب خصوصی دیگر ضعیف ظاهر شده است.

۳- ارزیابی کیفی عملکرد شاگردان مکاتب امارتی نظر به نمرات امتحان سالانه

نمودار شماره (۱۳) عملکرد شاگردان را بر اساس نمرات امتحان سالانه به لحاظ کیفی ارزیابی نموده است.

ارزیابی کیفی نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز نشان می دهد که از مجموع شاگردان سنف دهم مکاتب امارتی ۱,۸۸ فیصد شاگردان در ردیف "الف"، ۷,۳۸ فیصد شاگردان در ردیف "ب" ۱۵,۳۹ فیصد شاگردان در ردیف "ج" ۳۶,۵۷ فیصد شاگردان در ردیف "د" و ۳۸,۷۸ فیصد شاگردان در ردیف "ه" قرار گرفته است.

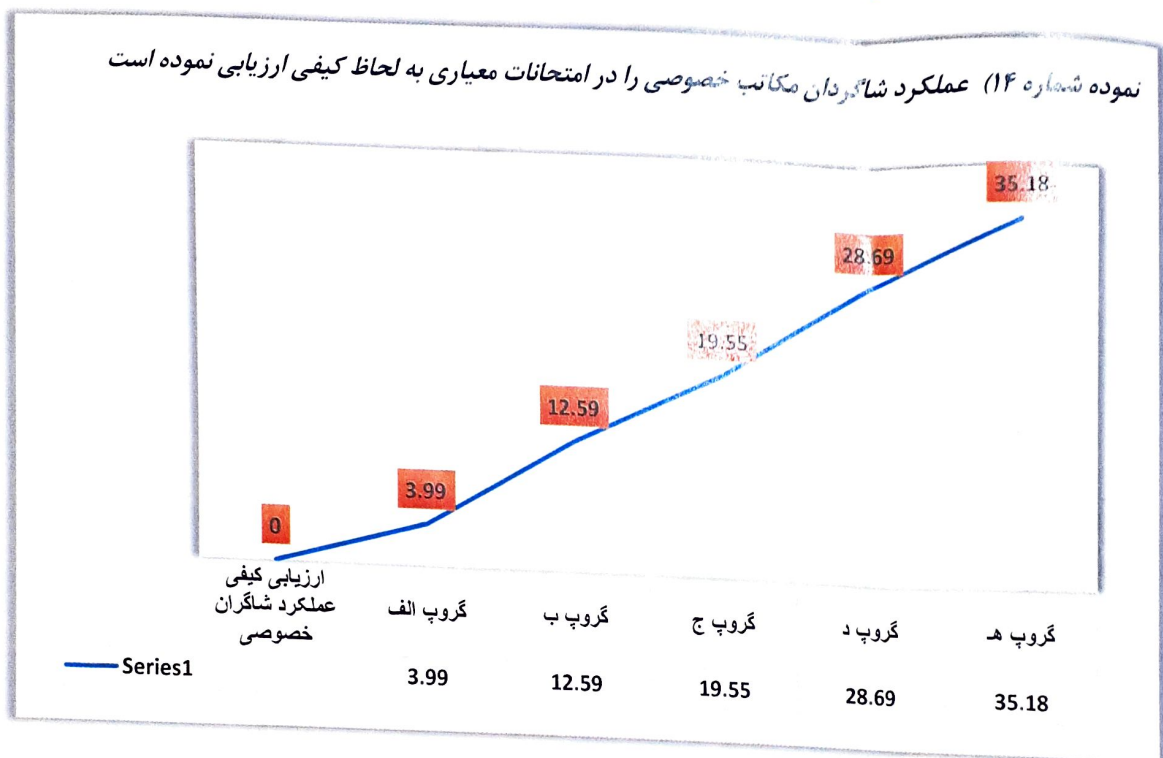

یافته های تحلیل کیفی عملکرد شاگردان مکاتب امارتی را بسیار ضعیف نشان داده است و این وضعیت واقعا برای آینده تعلیمی نگران کننده است.

متأسفانه، واقعیت سطح یادگیری و کیفیت تعلیمی همین است که تنها ۱,۸۸ فیصد شاگردان صنف دهم توانسته در جایگاه مطلوب تعلیمی (ردیف الف) قرار گیرد و حتی فیصدی شاگردان که در ردیف (ب) و (ج) قرار گرفته است رضایت بخش نیست. تحلیل کیفی نتایج امتحان نشان می دهد که بیشترین تراکم شاگردان صنف دهم در ردیف بسیار ضعیف (هـ) و ضعیف (د) قرار دارد.

این وضعیت نشان می دهد که وضع موجود کیفیت تعلیمی تا وضع مطلوب بسیار فاصله زیاد دارد و این موضوع نیازمند توجه خاص مقامات رهبری و مدیریت مسئولانه مراجع مربوط می باشد.

۴- ارزیابی کیفی عملکرد شاگردان مکاتب خصوصی نظر به نمرات امتحان سالانه

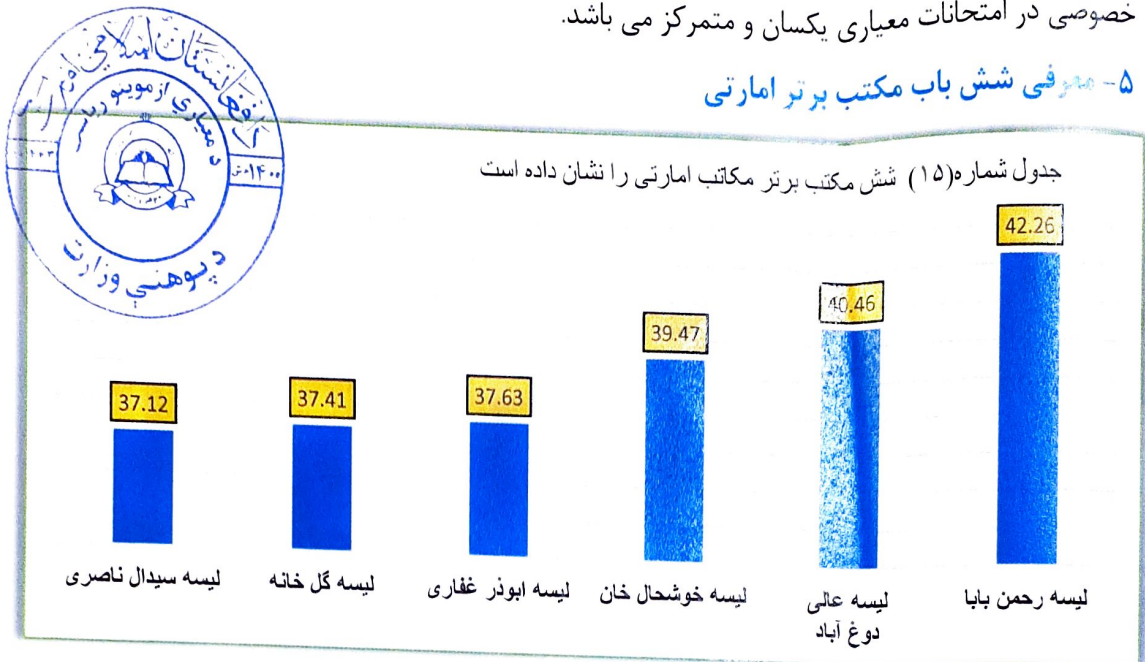

تحلیل کیفی نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز نشان می دهد که از مجموع ۲۶۸۳۶ تن شاگردان مکاتب خصوصی ۳,۹۹ فیصد شاگردان در ردیف (الف) جایگاه بسیار خوب - حالت مطلوب یادگیری قرار دارد، ۱۲,۲۹ فیصد شاگردان در ردیف (ب) جایگاه خوب، ۱۹,۵۵ فیصد در ردیف (ج) جایگاه متوسط، ۲۸,۶۹ فیصد شاگردان در ردیف (د) جایگاه ضعیف و ۳۵,۱۸ فیصد شاگردان در ردیف (هـ) جایگاه بسیار ضعیف تعلیمی یعنی ناکام قرار دارند. یافته های تحلیل کیفی، این وضعیت را نشان داده است که کمترین فیصدی شاگردان مکاتب خصوصی در جایگاه مطلوب یادگیری و بیشترین فیصدی شاگردان در جایگاه بسیار ضعیف و ضعیف قرار گرفته است.

تحلیل کیفی نتایج امتحانات معیاری این واقعیت را نشان می دهد که وضع موجود کیفیت تعلیمی مکاتب امارتی تا وضع مطلوب بسیار فاصله دارد و این موضوع برای آینده تعلیمی واقعا نگران کننده و غیر قابل قبول

می باشد. انتظار می رفت که فیصدی بیشتر شاگردان مکاتب خصوصی با اوسط نمرات بلند در جایگاه مطلوب قرار می داشت، حتی فیصدی شاگردان که در ردیف (ب) و (ج) قرار دارند رضایت بخش و قابل قبول نمی باشد. تراکم زیاد شاگردان مکاتب خصوصی در ردیف (د) و (هـ) نشان دهنده عملکرد ضعیف شاگردان مکاتب خصوصی در امتحانات معیاری یکسان و متمرکز می باشد.

۵- معرفی شش باب مکتب برتر امارتی

هدف از معرفی مکاتب برتر شناسایی نکات قوت و عوامل تاثیرگذار بر یادگیری شاگردان می باشد. این موضوع برای شناسایی عوامل تاثیرگذار بر کیفیت تعلیمی و سطح یادگیری شاگردان بسیار مهم و ارزشمند می باشد. عواملی را که باعث بهبود یادگیری و کیفیت تعلیمی مکاتب برتر امارتی و خصوصی بوده شناسایی و با الهام از مکاتب برتر نسخه ای را برای مکاتب دیگر تجویز و شرایط را برای بهبود کیفیت تعلیمی فراهم نمایم.

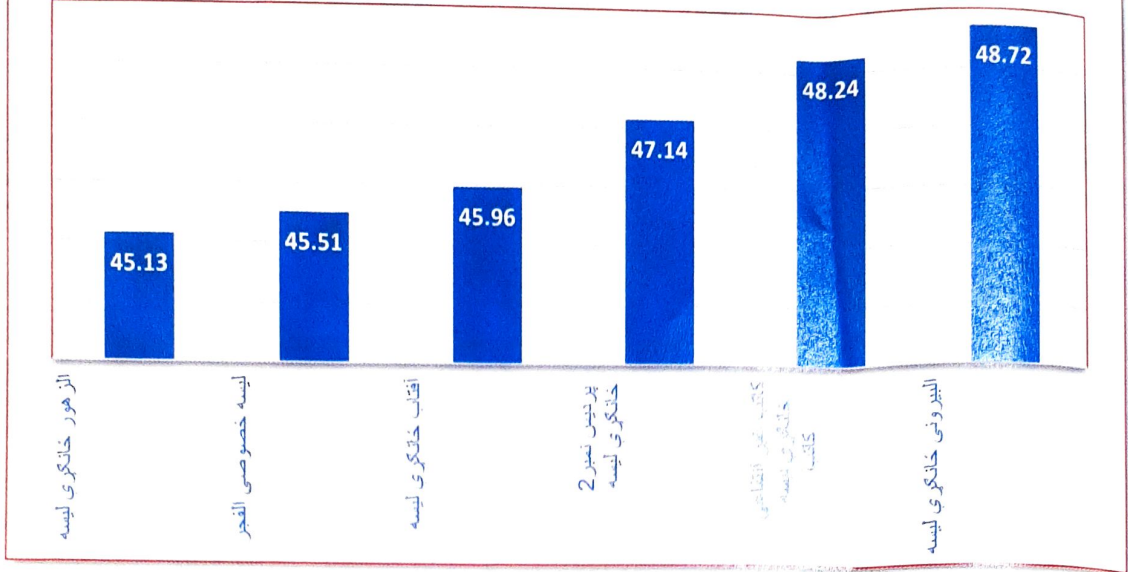
نمودار شماره (۱۵) نشان می دهد که از مجموع ۱۲۱ باب مکتب امارتی، لیه رحمن بابا با اوسط نمرات ۴۲،۲۶ از ۶۰ نمره امتحان سالانه در جایگاه اول، لیه عالی دوغ آباد با اوسط نمرات ۴۰،۴۶ در جایگاه دوم، لیه خوشحال خان با اوسط نمرات ۳۹،۴۷ در جایگاه سوم، لیه ابوذر غفاری با اوسط نمرات ۳۷،۶۳ در جایگاه چهارم، لیه گل خانه با اوسط نمرات ۳۷،۴۱ در جایگاه پنجم و لیه ذکور سیدال ناصری با اوسط نمرات ۳۷،۱۲ از ۶۰ نمره امتحانات معیاری سالانه در جایگاه ششم قرار گرفته است.

ارزیابی کیفی عملکرد مکاتب امارتی، اوسط یادگیری و کیفیت تعلیمی شش باب مکتب امارتی را نسبت به مکاتب دیگر امارتی بهتر نشان داده است.

تحلیل کیفی نتایج امتحانات، در کنار سایر عوامل دیگر بر حال بودن معلمان، تدریس مطابق رشته، درجه تحصیلی معلم و تطبیق نصاب تعلیمی را از مهمترین عوامل عملکرد خوب شش باب مکتب امارتی نشان داده است.

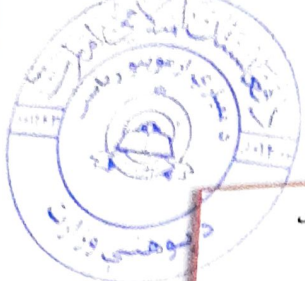

در جدول شماره (۱۶) شش باب مکاتب برتر خصوصی معرفی شده است.

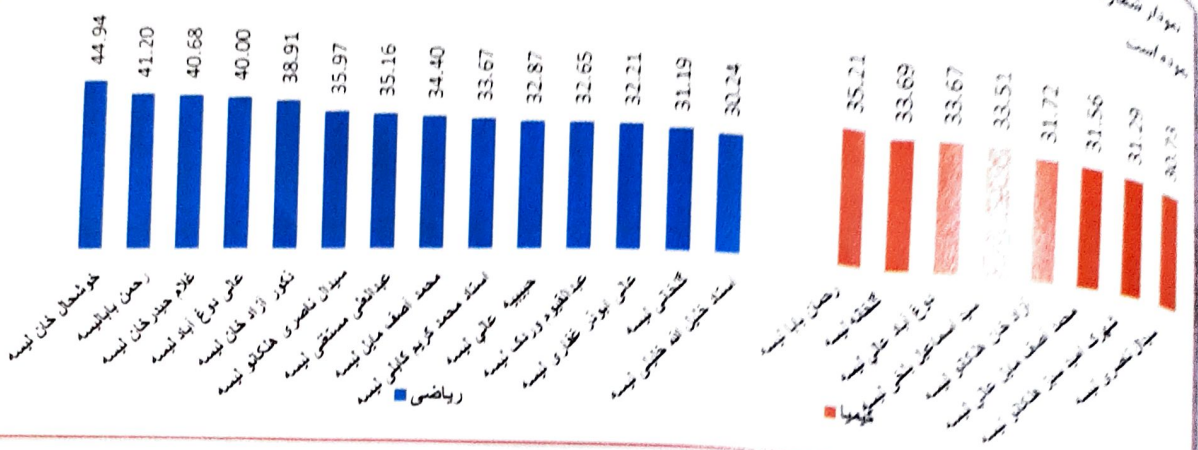
نمودار شماره (۱۶) نشان می دهد که از مجموع ۵۵۴ باب مکاتب خصوصی، لیسسه خصوصی البیرونی با داشتن اوسط نمرات ۴۸,۷۲ از ۶۰ نمره امتحان سالانه در جایگاه اول، لیسسه خصوصی غیر انتفاعی کاتب با اوسط نمرات ۴۸,۲۴ در جایگاه دوم، لیسسه خصوصی پردیس نمبر دوم با اوسط نمرات ۴۷,۱۴ در جایگاه سوم، لیسسه خصوصی آفتاب با اوسط نمرات ۴۵,۹۶ در جایگاه چهارم، لیسسه خصوصی الفجر با اوسط نمرات ۴۵,۵۱ در جایگاه پنجم و مکتب خصوصی الزهور با اوسط نمرات ۴۵,۱۳ از ۶۰ نمره امتحان سالانه در جایگاه ششم قرار گرفته است. نتایج امتحانات معیاری سطح یادگیری و کیفیت تعلیمی شش باب مکتب خصوصی را در جایگاه خوب و نزدیک به حالت مطلوب نشان داده است و این وضعیت بیان کننده کیفیت تعلیمی خوب شش باب مکتب خصوصی نسبت به مکاتب خصوصی دیگر می باشد.

تحلیل کیفی نتایج امتحانات معیاری در کنار سایر عوامل دیگر، درجه تحصیل معلم، تدریس مطابق رشته، تطبیق نصاب تعلیمی، لابراتور فعال و کتابخانه مجهز را از عوامل تاثیر گذار بر نتایج یادگیری و کیفیت تعلیمی شش باب مکاتب خصوصی نشان می دهد.

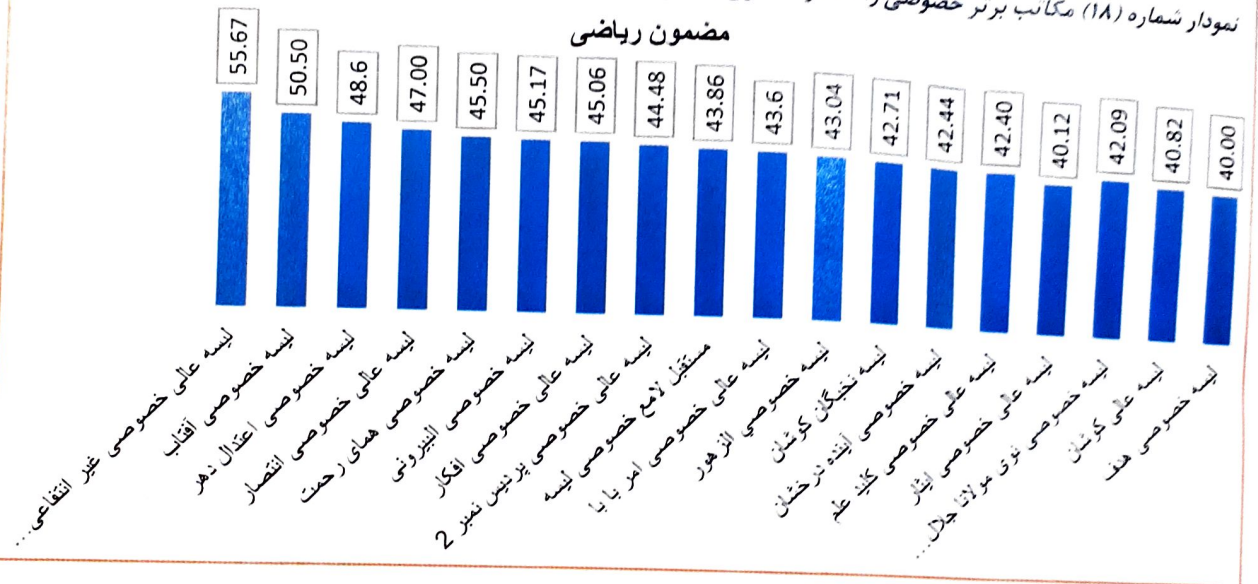
۷- معرفی مکاتب برتر آماری نظر به اوسط نمرات مضامین ریاضی و کیمیا

نمودار شماره (۱۷) مکاتب برتر آماری را در مضمون ریاضی و کیمیا نشان داده است که از ۶۰ نمره امتحان معیاری بالاتر از ۴۰ نمره دریافت کرده است

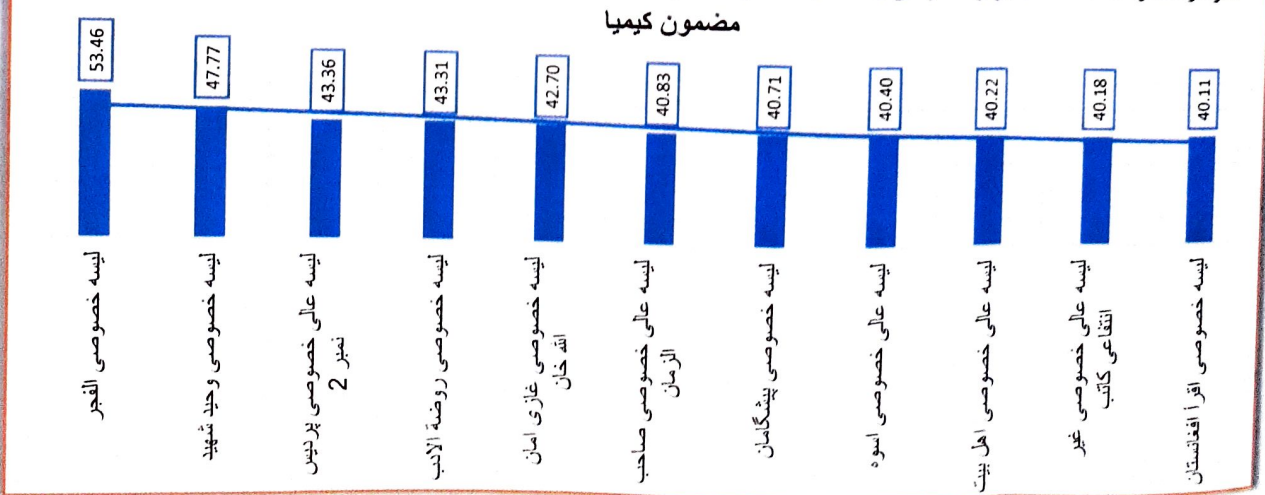
۸- معرفی مکاتب برتر خصوصی نظر به اوسط نمرات مضمون ریاضی

نمودار شماره (۱۸) مکاتب برتر خصوصی را که در مضمون ریاضی اوسط نمرات شان از ۶۰ نمره امتحان سالانه بالاتر از ۴۰ می باشد

۹- معرفی مکاتب برتر خصوصی نظر به اوسط نمرات مضمون کیمیا

نمودار شماره (۱۹) مکاتب برتر خصوصی را که اوسط نمرات شان در مضمون کیمیا از ۶۰ نمره امتحان معیاری بالاتر از ۴۰ می باشد

بخش پنجم

نتیجه گیری

امتحانات سالانه صنف دهم معارف شهرکابل در مضامین تعلیم و تربیه اسلامی، ریاضی، کیمیا و زبان اول به صورت معیاری یکسان و متمرکز برگزار گردید.

در این امتحان ۱۲۱ باب مکتب امارتی، ۵۵۴ باب مکتب خصوصی، ۲۶۸۳۶ تن شاگردان امارتی و ۱۱۰۳۰ تن شاگردان خصوصی اشتراک نمودند.

۱- یافته های تحلیل کمی نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز

الف: اوسط یادگیری شاگردان مکاتب امارتی

- اوسط یادگیری شاگردان مکاتب امارتی از ۶۰ نمره امتحان سالانه، ۳۴,۴۲ در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی، ۲۲,۰۸ در مضمون ریاضی، ۲۰,۰۴ در مضمون کیمیا و ۳۱,۸۳ در مضمون زبان می باشد.
- اوسط کل یادگیری شاگردان مکاتب امارتی در ۴ مضمون ۲۷,۱۸ از ۶۰ نمره امتحان سالانه می باشد.

ب: اوسط یادگیری شاگردان مکاتب خصوصی

- اوسط یادگیری شاگردان مکاتب خصوصی از ۶۰ نمره امتحان سالانه، ۳۷,۱۱ در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی، ۲۳,۳۲ در مضمون ریاضی، ۲۱,۷۳ در مضمون کیمیا و ۳۵,۵ در مضمون زبان می باشد.
- اوسط کل یادگیری شاگردان مکاتب خصوصی ۲۹,۴۲ از ۶۰ نمره امتحان سالانه می باشد که ۲,۲۴ فیصد نسبت به اوسط یادگیری شاگردان مکاتب امارتی بیشتر می باشد.

ج: درصد کامیابی شاگردان مکاتب امارتی

- از مجموع ۲۶۸۳۶ تن شاگردان مکاتب امارتی ۸۷,۲۷ فیصد در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی، ۴۵,۱۸ فیصد در مضمون ریاضی، ۳۲,۷۸ فیصد در مضمون کیمیا و ۷۹,۶۸ فیصد شاگردان در مضمون زبان کامیاب شده و بالاتر از ۲۴ نمره از ۶۰ نمره امتحان سالانه دریافت نموده اند. به صورت کل ۶۱,۲۲ فیصد یعنی ۱۶۴۲۸ تن از شاگردان مکاتب امارتی در امتحانات معیاری سالانه کامیاب شده اند.

د: درصد کامیابی شاگردان مکاتب خصوصی

- از مجموع ۱۱۰۳۰ تن شاگردان مکاتب خصوصی ۸۹,۵۶ فیصد از شاگردان در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی، ۴۵,۲۴ فیصد در مضمون ریاضی، ۳۸,۷۹ فیصد در مضمون کیمیا و ۸۵,۷۰ فیصد در مضمون زبان کامیاب شده و بالاتر از ۲۴ نمره از ۶۰ نمره امتحان سالانه دریافت نموده اند. به صورت کل ۶۴,۸۲ فیصد یعنی ۷۱۱۶ تن شاگردان مکاتب خصوصی در امتحان معیاری سالانه در ۴ مضمون کامیاب شده اند.

یافته ها نشان می دهد ۳,۶ فیصد کامیابی شاگردان مکاتب خصوصی نسبت به شاگردان مکاتب امارتی بیشتر می باشد.

۲- یافته های تحلیل کیفی نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز:

یافته های تحلیل کیفی نتایج امتحانات معیاری رابطه معنی دارد شاخص های موجودیت معلم، کمبود معلم، درجه تحصیلی معلم، تدریس مطابق رشته، تدریس خلاف رشته و فیصدی تطبیق نصاب تعلیمی را به عنوان وزارت به عنوان

الف: یافته های تحلیل کیفی مکاتب امارتی

یافته های تحلیل کیفی امتحانات معیاری در مکاتب امارتی نشان می دهد:

• **شاخص موجود بودن و کمبود بودن معلم:** - یافته ها تحلیل کیفی نشان می دهد که از مجموع ۷۵۸ شعبه صنف دهم مکاتب امارتی، ۱۷،۱۱ فیصد در مضمون کیمیا، ۸ فیصد در مضمون ریاضی، ۷،۳۹ فیصد در مضمون زبان و ۴،۴۹ فیصد در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی معلم نداشته اند، یعنی به کمبود معلم مواجه بوده است. تحلیل کیفی نتایج امتحانات معیاری کمبود معلم را یکی از عوامل ضعف یادگیری شاگردان نشان داده است.

• **شاخص تدریس مطابق رشته و خلاف رشته:** یافته های تحلیل کیفی نشان می دهد که از مجموع ۷۵۸ شعبه صنف دهم مکاتب امارتی شهرکابل، ۳۲،۴۶ فیصد معلمان در مضمون کیمیا، ۱۹،۲۷ فیصد در مضمون زبان، ۱۶،۷۶ فیصد در مضمون ریاضی و ۹ فیصد معلمان در مضمون تعلیم و تربیه اسلامی خلاف رشته تدریس نموده است. تحلیل کیفی نتایج امتحانات تدریس خلاف رشته را یکی از عوامل ضعف یادگیری شاگردان شناسایی نموده است.

• **شاخص درجه تحصیل معلم:** یافته های تحلیل کیفی نشان می دهد که از مجموع ۷۵۸ شعبه صنف دهم مکاتب امارتی معارف شهرکابل ۶،۲۳ فیصد معلمان دارای درجه تحصیل ماستر، ۷۱،۷۸ فیصد لیسانس، ۲۰،۹۵ فیصد چهارده پاس و ۱،۰۲ فیصد معلمان دارای درجه تحصیلی دوازده پاس بوده است. تحلیل کیفی استنباط می نماید که بالاترین اوسط یادگیری را صنوف داشته که معلمین آنها ماستر بوده و ضعیف ترین سطح یادگیری را صنوف داشته که معلمین آنها دوازده پاس بوده.

ب: یافته های تحلیل کیفی مکاتب خصوصی

• **شاخص تدریس مطابق رشته و خلاف رشته:** - یافته های تحلیل کیفی نشان می دهد که ۲۴،۳۹ فیصد معلمان در مکاتب خصوصی خلاف رشته تدریس نموده است. تحلیل کیفی نتایج امتحانات نشان می دهد که اوسط یادگیری شاگردان که مطابق رشته تدریس شده اند نسبت به شاگردان که خلاف رشته تدریس شده است بیشتر می باشد.

• **شاخص درجه تحصیلی معلمان:** یافته های تحلیل کیفی نشان می دهد که ۷،۳۱ فیصد معلمان مکاتب خصوصی دارای درجه تحصیل ماستر، ۷۴،۶۷ فیصد لیسانس، ۱۴،۹۷ فیصد چهارده پاس و ۳،۰۵ فیصد معلمان دوازده پاس می باشند. یافته های تحلیل کیفی نشان می دهد که صنوف که توسط معلمان ماستر

تدریس شده اند بلند ترین اوسط یادگیری و صنوف که توسط معلمان دوازده پاس تدریس شده اند کمترین اوسط یادگیری را داشته است.

۳- اثرات و پیامدهای مثبت و محسوس برنامه

امتحانات معیاری یکسان و متمرکز علی الرغم بعضی از چالش های قابل کنترل، اثرات ملموس و پیامدهای بسیار مهمی ذیل را به دنبال داشته است:

- (۱) تطبیق نصاب تعلیمی به خصوص در ۴ مضمون شامل امتحان معیاری؛
- (۲) ایجاد انگیزه تدریس هدفمند برای معلمان مکاتب برای اینکه نتایج یادگیری شاگردان و عملکرد مکاتب مربوط خوب ظاهر گردد؛
- (۳) بلند رفتن قاطعیت و جدیت امران حوزه های تعلیمی، امران/ مدیران مکاتب، برای اینکه عملکرد مکاتب مربوط بهتر ظاهر گردد؛
- (۴) ایجاد انگیزه درس خوانی برای شاگردان مکاتب امارتی و خصوصی به این لحاظ که نتایج امتحان کامیابی و ناکامی داشته و خارج از صلاحیت مکاتب و معلمان مربوط می باشد؛
- (۵) ایجاد انگیزه رقابت سالم به سطح صنف، مکاتب و حوزه های تعلیمی.
- (۶) دستیابی به معلومات معتبر و قابل اطمینان از سطح یادگیری و کیفیت تعلیمی مکاتب امارتی و خصوصی.

بخش ششم

چالش ها و پیشنهادات اصلاحی

در این بخش مشکلات و چالش های که بالای نتایج یادگیری شاگردان تاثیر منفی داشته شناسایی و برای حل آن پیشنهادات اصلاحی ارائه گردیده است.

چالش ها

هدف از چالش ها، شناسایی عوامل می باشد که بر نتایج یادگیری و کیفیت تعلیمی اثرات منفی داشته و حل آن برای بهبود کیفیت تعلیمی و ارتقای سطح یادگیری شاگردان موثر می باشد.

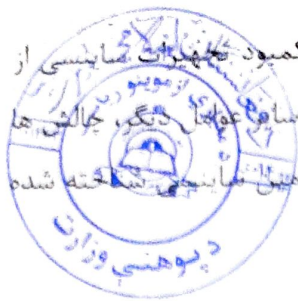
۱- **کمبود معلم:** - تحلیل کیفی نتایج امتحانات معیاری، کمبود معلم به خصوص در مضامین ساینس و ریاضی را از عمده ترین عوامل ضعف یادگیری شاگردان معرفی نموده است. از مجموع ۷۵۸ شعبه صنف دهم مکاتب امارتی ۱۷,۱۱ فیصد شعبات در مضمون کیمیا و ۸ فیصد شعبات در مضمون ریاضی به کمبود معلم مواجه بوده. نتایج امتحانات شعبات صنف دهم که به کمبود معلم مواجه بوده بسیار ضعیف ظاهر شده است.

۲- **تدریس خلاف رشته:** - تحلیل کیفی نتایج امتحانات، تدریس خلاف رشته را از عوامل دیگر پایین بودن سطح یادگیری و کیفیت تعلیمی شاگردان صنف دهم به خصوص در مضامین ساینس و ریاضی معرفی می کند. به طور مثال ۳۲,۴۶ فیصد شعبات صنف دهم در مضمون کیمیا و ۱۶,۷۶ فیصد دیگر در مضمون ریاضی خلاف رشته تدریس شده است. تدریس مطابق رشته از فکتورها و عوامل تاثیرگذار بر نتایج یادگیری شاگردان می باشد و این مسأله یکی از عوامل ضعف یادگیری و افت کیفیت تعلیمی به خصوص در مضامین ساینس و ریاضی می باشد.

۳- **استخدام معلمان خلاف رشته:** یکی از چالش های دیگر که در مکاتب امارتی شناسایی شده است استخدام معلمان خلاف رشته می باشد. به طور مثال در تعداد از مکاتب، معلمان رشته زبان، علوم اجتماعی و یا رشته های دیگر در بست مضامین ساینسی استخدام شده اند و خلاف رشته تدریس می نمایند.

۴- **تدریس معلمان ۱۲ پاس در مضامین ساینسی:** در تعداد از مکاتب معلمان ۱۲ پاس مضامین ساینسی را تدریس می نمایند تحلیل کیفی نتایج امتحانات، اوسط یادگیری شعبات صنف دهم را که توسط معلمان ۱۲ پاس تدریس شده است بسیار ضعیف نشان می دهد.

۵- **فیصدی پایین تطبیق نصاب تعلیمی:** در تعداد از مکاتب امارتی معارف شهر کابل فیصدی تطبیق نصاب تعلیمی به خصوص در مضامین ساینس بسیار پایین گزارش شده، به طور مثال از مجموع ۷۵۸ شعبه صنف دهم ۷۹,۹۷ فیصد شعبات از ۹۰ الی ۱۰۰ فیصد نصاب تعلیمی را تطبیق نموده است، اما ۲,۳۴ فیصد شعبات صنف دهم به دلیل کمبود معلم کمتر از ۱۰ فیصد نصاب تعلیمی را تطبیق نموده است. نتایج یادگیری شعبات صنف دهم که در مضامین ساینس و ریاضی نصاب تعلیمی را تطبیق نکرده بسیار ضعیف بیان شده است.

۶- کمبود تجهیزات و فعال نبودن لابراتوارها: در تعداد از مکاتب به دلیل کمبود تجهیزات ساینسی از لابراتورها استفاده نمی شود، تعداد از مکاتب لابراتوار و لابرات ندارند. در کنار سایر عوامل دیگر، چالش‌ها و مشکلات فوق به عنوان مهم ترین عوامل ضعف یادگیری شاگردان در مضامین ساینسی شناخته شده است.

پیشنهادهای

الف: پیشنهاد به مقام محترم وزارت معارف عالی ترین مقام و مرجع مسوول

به هدف بهبود کیفیت تعلیمی و ارتقای سطح یادگیری شاگردان به مقام محترم وزارت معارف پیشنهاد می گردد:

- ۱- مقامات مربوط و مراجع مسوول مرتبط به چالش های موجود (کمبود معلم به خصوص در مضامین ساینس و ریاضی، تدریس خلاف رشته، استخدام معلمان خلاف رشته در مضامین ساینس و ریاضی، فیصدی پایین تطبیق نصاب تعلیمی) را پاسخگو قرار داده و برای حل چالش های موجود، مراجع مربوط را هدایت خواهند فرمود.
- ۲- مراجع مربوط را در تطبیق شفاف و عادلانه امتحانات معیاری یکسان و متمرکز امرعنايت فرمایند.
- ۳- واقعیت این است که امتحانات معیاری یکسان و متمرکز برای بهبود کیفیت تعلیمی و ارتقای سطح یادگیری شاگردان یک تجربه عالی و موفق بود و معلومات بسیار مهم و قابل اطمینان از سطح یادگیری و کیفیت تعلیمی را به مقامات مسوول و مراجع مربوط ارایه نموده است. بنابراین به منظور فراهم سازی تسهیلات، حمایت و تقویت این پروسه، بودجه مورد نیاز و تجهیزات لازم را بالای مراجع مربوط امرعنايت فرمایند.

ب: پیشنهاد به مقام محترم معینیت منابع و اداره!

- ۱- با هماهنگی مراجع ذیربط (معینیت تعلیم و تربیه، معینیت تضمین کیفیت، ریاست معارف شهر در مرکز و ریاست های معارف ولایات) یک نیاز سنجی جامع را به هدف شناسایی بست های کمبود و شناسایی معلمان که خلاف رشته در مضامین ساینسی استخدام شده اند انجام دهند.
- ۲- درجه تحصیلی و رشته تحصیلی را در استخدام معلمان به عنوان معیار در نظر داشته باشند، از استخدام و جابجای معلمان ۱۲ پاس و خلاف رشته جلوگیری خواهند فرمود.
- ۳- برای استخدام معلمان و تعیین معیارهای قابل قبول، رهنمود استخدام معلمان را با هماهنگی مراجع مربوط نهایی و بعد از منظوری مقام محترم وزارت به عنوان یک سند مرعی الاجر نمایند و هر نوع تفرری خلاف آن را جلوگیری نمایند.

ج: پیشنهاد به مقام محترم معینیت تعلیم و تربیه!

- ۱- به هدف بهبود کیفیت تعلیمی و ارتقای سطح یادگیری شاگردان مراجع مربوط در تطبیق کامل نصاب تعلیمی هدایت فرمایند؛
- ۲- مراجع مربوط را در زمینه تدریس مطابق رشته هدایت فرمایند؛
- ۳- به هدف بهبود کیفیت تعلیمی و ارتقای سطح یادگیری شاگردان در مضامین ساینس و ریاضی، لابراتوارها مکاتب را فعال و تجهیزات کمبود را فراهم نمایند.
- ۴- به هدف بهبود کیفیت تعلیمی و ارتقای سطح یادگیری شاگردان مکاتب خصوصی، به مراجع مربوط هدایت فرمایند تا درجه تحصیل معلم، تدریس مطابق رشته، داشتن لابراتوار فعال و کتابخانه مجهز را به خصوص در صنف (۱۰-۱۱-۱۲) به عنوان معیار و شاخص ارزیابی کیفیت عملکرد مکاتب خصوصی به صورت جدی در نظر داشته و جهت حصول اطمینان نظارت واقعی و معنی دار داشته باشند.
- ۵- مراجع مربوط را هدایت فرمایند تا به سطح شهر کابل معلمین ۱۲ پاس را تشخیص داده و در برنامه های دوساله انکشاف مسلکی معرفی نموده و زمینه ارتقای آن ها را به درجه تحصیلی بالاتر فراهم نمایند.

د: پیشنهاد به مقام محترم معینیت تضمین کیفیت!

- ۱- به هدف حصول اطمینان از تطبیق نصاب تعلیمی، تدریس مطابق رشته و فعال بودن لابراتوارهای مکاتب امارتی و خصوصی ارزیابی و نظارت نمونوی داشته باشند.
- ۲- نتایج امتحانات معیاری یکسان و متمرکز را با مقامات مسوول، مراجع مربوط، نماینده اداره امور در وزارت معارف، نمایندگان موسسات همکار و جامعه معارف شریک ساخته و حمایت آن ها را برای بهبود کیفیت تعلیمی وزارت معارف جلب نمایند.
- ۳- کمیته مشترک از نماینده گان با صلاحیت مراجع مربوطه را ایجاد نموده و برای حل چالش های شناخته شده به عنوان مهمترین عوامل تاثیرگذار بر نتایج یادگیری شاگردان اقدام نمایند.
- ۴- کمیته تعیین اهداف آموزشی مضامین درسی را متشکل از اعضای علمی ریاست های (امتحانات معیاری، انکشاف نصاب تعلیمی و ریاست شورای علمی) ایجاد نمایند. تعیین اهداف آموزشی برای مضامین درسی سبب تدریس باکیفیت معلم و بهبود یادگیری شاگردان می شود.
- ۵- به ریاست محترم تحقیق هدایت فرمایند تا نکات قوت و عوامل تاثیرگذار بر سطح یادگیری و کیفیت تعلیمی مکاتب برتر امارتی و خصوصی را شناسایی و با الهام از نکات قوت و عوامل تاثیرگذار بر کیفیت تعلیمی مکاتب برتر، نسخه پیشنهادی برای بهبود کیفیت تعلیمی را به مکاتب دیگر تجویز نمایند.
- ۶- به هدف ایجاد انگیزه و تقویت رقابت سالم آموزشی، مکاتب برتر امارتی و خصوصی را مورد تقدیر و تحسین قرار دهند.

هـ: پیشنهاد به بورد امتحانات

- به رهبری محترم بورد امتحانات به عنوان مرجع معیاری سازی امتحانات در نظام معیاری افغانستان پیشنهاد می گردد:
- ۱- نکات قوت و ضعف پروسه امتحانات معیاری یکسان و متمرکز را شناسایی و برای حل چالش‌ها اقدام نمایند؛
  - ۲- به هدف تامین شفافیت و عدالت در تطبیق امتحانات معیاری، زمینه تسهیلات و امکانات لازم را فراهم نمایند.
  - ۳- به هدف تطبیق تدریجی امتحانات معیاری یکسان و متمرکز مطابق پلان منظور شده بودجه مورد نیاز را به مراجع مربوط پیشنهاد نمایند.